За определяне на 12 месечното PD при колективно оценявани експозиции във Фаза 1 за всеки отделен подпортфейл, банката поддържа историческа информация на коефициенти за миграцията на кредитните експозиции от Фаза 1 и Фаза 2 към Фаза 3. Стойността на 12 месечното PD се определя на ниво подпортфейл въз основа на наблюдаваните темпове на влошаване и се изчислява като подвижна средна стойност за период, който обхваща 6 години.

Определяне на PD за целия живот на кредита (Lifetime PD).

За определяне на PD за целия живот при колективно оценявани експозиции във Фаза 2 за всеки отделен кредитен подпортфейл, банката извършва линейна екстраполация на 12 месечно PD на степен среден остатъчен матуритет за съответния подпортфейл.

При овърдрафтите и кредитните карти банката определя PDlifetime на база на направен анализ и предишен опит по отношение на средния остатъчен живот на кредитите в тези подпортфейли. За овърдрафтите и кредитните карти банката е приела, че този срок е 1080 дни.

За експозиции във Фаза 3 стойността на PD за целия живот на кредита е приета за 100%.

➢ Загуба при неизпълнение (LGD)

През 2020 г. са прецизирани показателите, използвани при изчислението на LGD. Параметърът LGD при колективно обезценяваните кредитни експозиции във Фаза 1 и Фаза 2 е определен на база историческа информация, включваща всички кредити, които имат поне веднъж първоначална дата на неизпълнение. Анализът изследва размерът на събраните суми, считано от първата дата на неизпълнение на кредитната сделка, като са изключени периодите в които кредита не е в статус неизпълнение. Параметърът се изчислява като съотношение между нетна настояща стойност на входящите парични потоци по кредити в неизпълнение от датата на първото неизпълнение. Във входящите парични потоци се включват погашения по главници, лихви, такси, реализация на обезпечение и разходи по изпълнение. Входящите парични потоци се дисконтират с ефективния лихвен процент по всяка кредитна сделка към датата на неизпълнение. LGD параметърът се определя за всеки подпортфейл.

Параметърът LGD при кредитните експозиции във Фаза 3 се определя на индивидуално ниво, като отчита ефекта на полученото обезпечение, както и очакваните парични потоци, договорени с кредитополучателя по извънсъдебно споразумение, където е приложимо. За определяне стойността на LGD банката определя реализируемата стойност на обезпечението, за каквато приема неговата ликвидационна стойност.

➢ Макроикономически прогнозни показатели

За отразяване ефекта на икономическите прогнози при определянето на очакваните кредитни загуби, банката извършва допълнителна корекция за тригодишен период на изчислените исторически показатели за вероятност от неизпълнение (12 месечно PD и PD за целия живот на кредита). Това се постига чрез отчитане ефекта от влиянието на определени макроикономически показатели, за които е установена връзка и е изследвана регресионна зависимост с индикатора за неизпълнение.

Основните макроикономически показатели, включени в модела за обезценка на предоставените кредити на клиенти, са както следва:

- Индекси на потребителските цени (Harmonised Index of Consumer Prices)

- Коефициент на безработица (Unemployment rate)
- Брутен вътрешен продукт (GDP)

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по предоставени кредити и аванси на клиенти (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$ECL = EAD* PD_{12m}*LGD$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансов инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:

$ECL = EAD*PD_{Lifetime}*LGD$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с кредитна обезценка(Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$ECL = EAD*PD_{Lifetime} – LV(Coll)$

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. банката няма закупени експозиции, които са закупени първоначално обезценени и са в неизпълнение (POCI – purchased originally credit impaired).

За 2020 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за предоставени кредити и аванси на клиенти е 3,853 х.лв. (2019 г.: 288 х.лв. – нетна печалба) (*Приложение № 7)*. Отчетената нетна загуба за 2020 г. само за кредитите, предоговорени по КОВИД 19 е в размер на 1,591 х.лв.

2.25.1.2.3.Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по амортизирана стойност

Банката прилага общия подход съгласно МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност. Възприет е рейтингов модел. Очакваните кредитнити загуби се определят на индивидуално ниво (ниво финансов инструмент-контрагент). Промяната в кредитния риск на финансовия инструмент се измерва чрез комплекс критерии, приети от банката.

Банката обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на съответните емитенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. Финансови инструменти без такъв кредитен рейтинг получават рисково тегло в зависимост от степента на кредитно качество за експозициите съотнесени спрямо съответното централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията.

Когато дадени инструменти са с определен външен кредитен рейтинг на емитента като „инвестиционен", се приема, че са с нисък кредитен риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби. За тези с кредитен рейтинг по-нисък от инвестиционния се извършват допълнителни анализи, свързани с емитента на финансовия инструмент, характеристиките на финансовия инструмент, процеса на търговия на финансовия инструмент и други индикатори за наблюдение.

Приетите от банката критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и

риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водеща до вероятно неизпълнение и/или предлагане на нов или преструктуриран дълг или нов пакет от ценни книжа, които намаляват първоначалното задължение; обявяване в несъстоятелност на емитента; промяна в условията за плащане на договорно споразумение, наложено от суверена, водещо до намаляване на финансовото задължение и б) *допълнителен критерий* (активиращ се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официални външни кредитни рейтинги на емитента, присъдени от международни рейтингови агенции.

Банката използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Defaultand Recovery Rates и Sovereign Default and Recovery Rates). Коефициентът на възстановяване (Recovery Rates) при дългови финансови инструменти отразява степента, до която могат да бъдат възстановени главницата и начислената лихва по дългов инструмент в неизпълнение. Процентът на възстановяване позволява да се направи прогноза за загубата, която би възникнала в случай на неизпълнение, изчислена като 1 минус процент на възстановяване. За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се преценяват възможните сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции – дългови ценни книжа (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

ECL = PD *LGD *EAD

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на съответната дългова ценна книга - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и

за експозиции по дългови ценни книжа с кредитна обезценка(Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

ECL = EAD*PD*Lifetime*LGD

Същността на модела се основава на транзакционна матрица на рейтингите и на макроикономически времеви серии. Рейтингите са изградени на база макроикономически профил, финансов профил и качествени показатели. Макроикономически времеви серии включват показатели като безработица и спред спрямо безрискова доходност. Моделът е валидиран, чрез извършване на backtesting, изчисляване на коефициент на точност, стабилност на модела и др.

За 2020 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност е 17 х.лв. (2019 г.: 122 х лв нетна загуба). (*Приложение № 7*)

2.25.1.2.4. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Подходът, моделирането и рисковите параметри при определянето на очаквани кредитни загуби са аналогични на тези оповестени в *Приложение № 2.25.1.2.3.*

За 2020 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е 94 х.лв. (2019 г.: 28 х.лв.). (*Приложение № 7*)

2.25.1.2.5.Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с Други финансови активи

Банката прилага общият подход при определянето на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи.

За 2020 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи е 41 х.лв. (2019 г.: 64 х.лв.) (*Приложение № 7*).

2.25.1.2.6. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажименти

Банката прилага общия подход съгласно МСФО 9 на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставените финансови гаранции, акредитиви на клиенти и неусвоени ангажименти. Възприет е модел за оценка, идентичен на прилагания модел при предоставените кредити. При определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с неусвоените ангажименти се използва кредитен конверсионен фактор, изчислен на база вътрешна историческа информация, обхващаща период от десет години.

В банката ежемесечно се извършва преглед на издадените гаранции и акредитиви, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти след датата на издаването им.

Банката е приела стойност на LGD равно на нула, на база исторически петгодишен анализ за наблюдение на несъщественост на сумите на предявени и платени гаранции и акредитиви.

За 2020 г. и 2019 г. няма отчетен ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за финансови гаранции.

2.25.2.Определяне на справедлива стойност

2.25.2.1. Определяне на справедлива стойност на финансови инструменти

а) финансови инструменти, оценявани по справедлива стойност във финансовия отчет

Притежаваните от банката ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, представляващи: а) дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (корпоративни облигации и държавни ценни книжа) и б) корпоративни акции или дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие) се оценяват и представят в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност (Ниво 1). Възприетата от банката политика на оценяване предвижда определяне на средна цена между котировки „купува" и „продава" за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като се елиминират най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

б) финансовите инструменти, които не се оценяват по справедлива стойност във финансовия отчет

Банката категоризира финансовите инструменти, които се оценяват по амортизирана стойност във финансовия отчет, но за които се изисква оповестяване на справедливата стойност в

следните категории: *парични средства и вземания от Централната банка; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; ценни книжа по амортизирана стойност; други финансови активи, задължения към банки, задължения към клиенти, други финансови пасиви.*

Банката определя справедливата стойност на тези групи финансови активи и пасиви, като са използвани следните техники и предположения:

Парични средства и вземания от Централната банка

Тази позиция включва парични средства в брой и наличности по разплащателни сметки в БНБ, включително минимални задължителни резерви.

Справедливата стойност *на паричните средства в брой* съвпада изцяло с тяхната балансова и номинална стойност. За тази позиция, банката класифицира справедливата й стойност в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност.

Справедливата стойност на *наличностите по разплащателни сметки в БНБ,* включително *минималните задължителни резерви* е близка или съвпада с балансовата (амортизираната) им стойност. Банката класифицира тези позиции в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Вземания от банки

Вземанията от банки включват междубанкови депозити и ностро сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до* 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над* 3 месеца е определена чрез метода на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени актуални лихвени проценти, котирани на паричния пазар за инструменти с подобен риск и матуритет.

Банката класифицира *вземанията от банки* в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Предоставените кредити и аванси на клиенти са представени нетно, след приспадане на начислената обезценка. Определянето на справедливата стойност на *кредитите и аванси на клиенти* се базира на оценъчни модели, като техники на дисконтирани парични потоци и е класифицирана от банката в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Входящите данни за оценъчните техники включват очаквани парични потоци за живота на кредита и осредени лихвени нива за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ. За кредити, класифицирани като загуба, банката признава за справедлива стойност дисконтираната балансова стойност на кредита.

Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност

Справедливата стойност на *ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност,* представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати, се базира на осреднени пазарни котировки на активен пазар и е класифицирана в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност. Тя е определена от банката като средна цена между котировки „купува" и „продава" за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти,

като са елиминирани най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

Други финансови активи

Другите финансови активи основно включват вземания по договор за наем и разплащания по картови транзакции.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Банката класифицира *другите финансови активи* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към банки

Задълженията към банки включват получени депозити и привлечени средства под формата на кредити.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до* 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над* 3 месеца се базира на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти, котирани на паричния пазар за инструменти с подобен риск, валута и матуритет.

За тези активи банката класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към клиенти

Задълженията към клиенти включват привлечени средства от физически, юридически лица и общини под формата на срочни депозити и разплащателни сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет до 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност. Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет над 3 месеца е изчислена чрез използване на техниката на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ.

За тези задължения банката класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Други финансови пасиви

Другите финансови пасиви основно включват преводи за изпълнение, гаранции по договор за цесии и акредитиви, задължения по лизинг и начисления по приблизителни оценки.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Банката класифицира *другите финансови пасиви* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на финансовите инструменти, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности.

Към 31.12.2020 г.					Справедлива стойност			
Приложение		Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
		BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност								
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	-	111,847	**111,847**	111,847	-	-	**111,847**
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност								
Парични средства и вземания от Централната банка	12	212,659	-	**212,659**	20,492	192,167	-	**212,659**
Вземания от банки	13	20,382	-	**20,382**	-	20,382	-	**20,382**
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	646,342	-	**646,342**	-	-	649,461	**649,461**
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16	83,668	-	**83,668**	85,223	-	-	**85,223**
Други финансови активи	23	647	-	**647**	-	-	647	**647**
Общо		**963,698**	**111,847**	**1,075,545**	**217,562**	**212,549**	**650,108**	**1,080,219**
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност								
Задължения към банки	24	8,975	-	**8,975**	-	8,975	-	**8,975**
Задължения към клиенти	25	999,020	-	**999,020**	-	999,963	-	**999,963**
Други финансови пасиви*	28	7,228	-	**7,228**	-	-	2,437*	**2,437***
Общо		**1,015,223**	**-**	**1,015,223**	**-**	**1,008,938**	**2,437**	**1,011,375**

Към 31.12.2019 г.					Справедлива стойност			
Приложение		Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
		BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност								
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	-	48,155	**48,155**	48,155	-	-	**48,155**
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност								
Парични средства и вземания от Централната банка	12	119,586	-	**119,586**	21,184	98,402	-	**119,586**
Вземания от банки	13	116,734	-	**116,734**	-	116,734	-	**116,734**
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	588,554	-	**588,554**	-	-	593,833	**593,833**
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16	56,577	-	**56,577**	58,436	-	-	**58,436**
Други финансови активи	23	1,228	-	**1,228**	-	-	1,228	**1,228**
Общо		**882,679**	**48,155**	**930,834**	**127,775**	**215,136**	**595,061**	**937,972**
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност								
Задължения към банки	24	11,338	-	**11,338**	-	11,338	-	**11,338**
Задължения към клиенти	25	861,583	-	**861,583**	-	862,240	-	**862,240**
Други финансови пасиви*	28	6,920	-	**6,920**	-	-	1,991*	**1,991***
Общо		**879,841**	**-**	**879,841**	**-**	**873,578**	**1,991**	**875,569**

**Справедливата стойност на другите финансови пасиви не включва задълженията по финансов лизинг съгл. МСФО 16.*

2.25.2.2. Определяне на справедливата стойност на нефинансови активи

а) справедлива стойност на активи, държани за продажба

Справедливата стойност на активите, държани за продажба е определена от банката на база очаквана продажна цена на съответните активи, за които съществува висока степен на сигурност, че те ще бъдат реализирани в краткосрочен период (до 1 година). Активите за продажба са категоризирани в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

б) справедлива стойност на инвестиционни имоти

Справедливата стойност на инвестиционните имоти е изчислена със съдействието на външни за банката, независими лицензирани оценители. Категоризирана е като справедлива стойност от Ниво 3 на база входящите данни за използваната техника за оценяване. Определената справедлива стойност представлява сумата на претеглените стойности в резултат на прилагането на отделни методи за оценка. Използвани са следните техники и методи на оценка: пазарен подход, приходен подход и разходен подход. Значимите ненаблюдаеми входящи данни при определянето на справедливата стойност на инвестиционните имоти включват: разходи за стопанисване на имота, определен като процент от брутния му годишен приход; норма на възвръщаемост на приходите от имота; коригиращи коефициенти по отношение на аналогични пазарни сделки.

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на нефинансовите активи, класифицирани в ниво 3 от йерархията на справедливите стойности:

Нефинансови активи	**Приложение**	**Балансова стойност**	**Справедлива стойност Ниво 3**	**Балансова стойност**	**Справедлива стойност Ниво 3**
		31.12.2020 BGN '000	**31.12.2020 BGN '000**	**31.12.2019 BGN '000**	**31.12.2019 BGN '000**
Инвестиционни имоти	18	13,060	16,593	13,285	16,432
Активи държани за продажба	21	139	243	146	266
Общо		13,199	16,836	13,431	16,698

Проучванията на банката на поведението на пазара на имоти през 2020 г., от типа на притежаваните от нея, все още не показват по-ясно съществени негативни ефекти от кризата поради пандемичната обстановка в страната в резултат на КОВИД 19 върху равнището на цените.

2.25.3.Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества. Като основни индикатори за обезценка се приемат: значително редуциране на обема или преустановяване дейността на дружеството, в което е инвестирано; отчитане на загуби за по-продължителен период от време, както и отчитане на отрицателни нетни активи или активи под регистрирания основен капитал.

Тестовете и преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през

призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от дъщерните дружества, включително осигуряване на позиции на българския пазар, очакванията за бъдещи продажби и пр.

В резултат на направените изчисления през 2020 г. не е установена необходимост от признаване на обезценка на инвестициите в дъщерни предприятия (2019 г.: няма).

2.25.4. Актюерски изчисления

За определянето на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани актюерски тип изчисления, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които ръководството е приело за разумни и адекватни за банката (*Приложение № 28*).

2.25.5. Лизинг

2.25.5.1. Определяне дали даден договор съдържа лизинг или лизингови елементи

При идентифициране и класифициране на лизинг или на лизингов елемент в даден договор, банката преценява дали договорът съдържа идентифициран актив и дали по силата на него се прехвърля правото на контрол над използването на същия актив за съответния по договора срок. Банката е идентифицирала договорите за наем на офисни помещения като съдържащи елементи на лизинг. Банката получава всички икономически изгоди от ползването на помещенията и определя начина, времето, мястото и степента на експлоатация на офисите.

2.25.5.2. Определяне на срока на лизингови договори с опции за подновяване и прекратяване - като лизингополучател

Банката определя срока на лизинга като неотменимия период на лизинга, заедно с а) периодите, по отношение, на които съществува опция за удължаване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурна, че банката ще упражни тази опция и б) периодите, по отношение, на които съществува опция за прекратяване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурна, че банката няма да упражни тази опция.

При определянето на срока на лизинговите договори, ръководството на банката взема предвид всички факти и обстоятелства, които създават икономически стимули за упражняване на опция за удължаване или за не упражняване на опция за прекратяване като значителни подобрения на основния актив, разходи, свързани с прекратяване на лизинговия договор като разходи за договаряне, преместване и определяне на друг актив, съответстващ на нуждите на банката, значението на основния актив за дейността на дружеството. Опциите за удължаване (или периодите, след опцията за прекратяване) се включват в срока на лизинга само, ако е достатъчно сигурно да бъдат удължени (или да не бъдат прекратени). Оценката на опциите се преразглеждат, ако настъпи съществено събитие или съществена промяна в обстоятелствата, които да са под дискрецията на банката и същевременно да окажат влияние върху оценката.

След датата на стартиране на лизинга банката прави повторна оценка на срока на договора, при настъпване на важно събитие или съществено изменение в обстоятелствата, което е под

нейния контрол и засяга това доколкото е достатъчно сигурно, че банката ще упражни опция, която не е била отразена при определяне на срока или няма да упражни опция, която преди това е била отразена при определяне на срока на договора.

Опциите за прекратяване на договора са включени като част от срока на лизинга, когато банката притежава разумна степен на сигурност, че няма да упражнява тези опции.

2.25.5.3.Тълкуване на неустойка при определяне на срока на договорите за лизинг

Банката отчита няколко договори (отменяеми), в който няма специфично определен срок на лизинга, като срокът продължава докато която и да е от страните – лизингополучател и лизингодател не заяви неговото прекратяване. В някои от договорите има включен и период в който следва да се заяви прекратяването – например не повече от три месеца и съответно договорът може да не изисква нито една от страните да заплаща суми при прекратяването, както и договори с опция за многократно предоговаряне – които включват първоначален период и неопределен брой предоговаряния, след края на първоначалния период, освен ако не се прекрати, от която и да е от страните. За тези два типа договори банката прилага презумпцията за по-широк смисъл на думата санкция, извън обхвата на описаните в договора такива, като се позовава на разумно обосновани икономически стимули или фактори, имащи възпиращ характер и играещ роля на санкция (като например: значителни разходи по намирането на алтернативен основен актив, съществени разходи по преместване и реалокиране, същественото значението на основния актив за дейността на банката). Целта на банката в тези два типа договори е срокът на лизинга да отговаря на неговата реалистична преценка за използването на основния актив.

2.25.5.4. Определяне на диференциален лихвен процент на договори за лизинг, в които банката е лизингополучател

В случаите, в които банката е лизингополучател и не може непосредствено от договорите да определи лихвения процент, необходим й за дисконтиране на задълженията по лизинг, то използва диференциалния лихвен процент, който би плащала в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда.

2.25.5.5. Преглед за индикатори за обезценка на активите „право на ползване“

Към датата на всеки отчет ръководството на банката извършва преглед за обезценка на активите „право на ползване“. Ако са налице индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност то последната се изписва до възстановимата стойност на активите.

Банката е направила преглед и е установила, че няма налице индикатори за обезценка към 31.12.2020 г.

2.26. Доверени активи на отговорно пазене

Банката съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен

посредник. Такива активи не се признават в отчета за финансовото състояние, защото банката не притежава контрол върху тях.

3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

В хода на обичайната си стопанска дейност банката е изложена на различни финансови рискове, най-важните от които са: кредитен риск, пазарен риск (включващ лихвен и валутен риск) и ликвиден риск. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите на прогнозиране на финансовите пазари и за постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на банката. Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на банковите услуги и видовете продукти и на привлечените от нея средства на клиенти, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от нея инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск. Банката управлява своите търговски операции според вида риск и на базата на различните категории притежавани търговски инструменти.

Структура за управление на рисковете

Основните звена, които са отговорни пряко за управление на рисковете в банката са следните:

Надзорен съвет – извършва общ надзор върху управлението на рисковете в това число, изпълняващ и функциите на комитет по риска;

Управителен съвет – отговаря за общият подход за управление на рисковете и одобрява стратегиите и принципите за управление на рисковете;

Комитет за управление на активите и пасивите – анализира текущото състояние на активите и пасивите на банката, наблюдава рисковете свързани с управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск на банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити;

Кредитен комитет и Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби – осъществява текущ анализ на кредитните сделки от гледна точка на управление на кредитния риск;

Комисия за оценка на рискови събития - взема решения за окончателно регистриране на настъпили събития, извършва оценка на загубите, анализира регистрираните данни;

Изпълнителни директори – осъществяват оперативен контрол на всички банкови операции от гледна точка спазване и текущо поддържане на определените лимити за конкретните видове риск.

Централната банка осъществява допълнителен надзор върху управлението на рисковете в банката чрез изискване на периодични отчети и последващ контрол по спазването на нормативно опредените максимални нива за експозиция към определени видове рискове.

Измерване и управление на основните рискове

Ръководството на банката е приело различни вътрешни правила и методики за измерване на рисковете, които са основани на статистически модели и/или на емпирични наблюдения,

анализи и преценки, базирани и на резултатите от исторически опит за тенданции и взаимовръзки между различни фактори и условия.

Контролът и управлението на рисковете е структуриран основно на базата на лимити по видове операции. Тези лимити рефлектират върху стратегията на банката и пазарната й позиция, както и нивото на конкретния риск, който банката определя като приемлив за нейните операции.

Периодично се изготят отчети за конкретните видове риск за извършване на последващ анализ и евентуална корекция на определените вече лимити по отделни видове операции и сделки.

През 2020 г., в банката е формирана и специализирана Комисия за реакция по въпроси свързани с КОВИД-19. Целта и функцията на специализираната Комисия е мониторинг на епидемиологичната обстановка и изготвяне на предложения за предприемане на действия, свързани с минимизиране на риска от негативно въздействие свързано с пандемията върху Банката.

Банката допълнително е разработила и въведела „Процедура за обявяване на мерки във връзка с възникнала епидемична обстановка", включваща протоколи за действие при установяване на случаи на заразен с КОВИД-19 служител в структурно звено във връзка с управление на оперативния риск.

3.1.Кредитен риск

Кредитен риск е рискът, при който клиентите/контрагентите няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло дължимите на банката суми в предвидения срок.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция.

Вземания от банки

Банката управлява кредитния риск по отношение на банките-контрагенти чрез приемане на инвестиционна бенчмарк рамка, която определя лимити по отношение на експоцзициите в тях. Лимитите се формират посредством комплексна оценка, базирана на: 1) официални външни кредитни оценки присъдени от следните международни рейтингови агенции: Moody`s, Standard & Poor`s, Fitch или еквивалентна оценка за кредитоспособност (присъдена или одобрена от Агенция за външна кредитна оценка съгласно чл. 135 от Регламент 575/2013г.); 2) периодичен финансов анализ за състоянието на банката на базата на одитирани годишни отчети; 3) резултати от извършени стрес тестове от регулатори, теста за качеството на активите; 4) друга публична информация.

Коронавирусната епидемия не се отрази негативно по отношение на вземанията от банки през 2020 г. Банката нямаше затруднена комуникация (обмен) с контрагентите, неизпълнение на договорни споразумения, несъстоятелност от страна на емитента и забавяне или пропускане на плащане.

Предоставени кредити на клиенти

Рисковата експозиция на кредитния портфейл се управлява чрез редовен анализ на

способността на кредитополучателите да спазват задълженията си по плащане на дължимите главници и лихви и чрез механизмите на определяне на подходящи кредитни ограничения. Кредитният риск се намалява частично и чрез изискване и получаване на различни видове обезпечения.

Процесът по наблюдение и преглед на качеството на кредитния портфейл е дефиниран в Инструкция за провеждане на периодичен (тримесечен) мониторинг в банката. Този мониторинг има за цел да установи дали са налице изменения в дейността и статуса на бизнес клиентите и доколко се спазват заложените изисквания при одобрението на сделката. Прегледът на качеството на кредитния портфейл се осъществява на месечна база.

Разпространението на пандемията КОВИД 19 доведе до безпрецедентна ситуация и криза в световен мащаб, която несъмнено ще оказва негативно влияние върху платежоспособността на клиентите на банката. Пълният обхват и продължителност на шока все още е трудно да бъдат надеждно или в цялост прогнозирани поради високата несигурност и неяснота относно бъдещи здравни мерки и ограничения, ефективност на програмите за ваксиниране, липса на подобни исторически свидетелства. Ръководството на Банката е осъществило и продължава да осъществява редица действия за ограничаване на потенциалните бъдещи негативи, като е активиран оперативен план за работа в условия на пандемия, осъществява се активна дистанционна комуникация с кредитополучатели. Планираните действия са насочени към надеждна оценка на вероятността от не плащане, съответно разграничаване на индикации/събития които могат да са свързани с дългосрочни финансови проблеми на кредитополучателите от тези произтичащи от пандемията и водещи до временни ликвидни затруднения.

През 2020 г. предвид значителната несигурност в икономическата конюнктура, породена от пандемията КОВИД-19 в приетата от Управителен съвет „Риск стратегия на Търговска банка Д АД" е планирано да се прилагат следните средства за митигиране на риска, свързан с кредитните сделки:

- Извършване на ежемесечен мониторинг на клиентите с отложени плащания по мораториума, с цел навременно информиране на одобряващият орган, за възникнали ранни предупредителни сигнали;
- Ранно диагностициране на риска (EWS) и непрекъснат мониторинг на всички клиенти от гледна точка на два основни типа критерии:
  1) Задължителни, които са автоматични и не подлежат на решение – дни просрочие, наличие на значителни по размер запори, наличие на изпълнителни действия от трети страни.
  2) Незадължителни, които подлежат на преценка и решение - финансови и икономически показатели, които биха могли да водят до повишаване на кредитния риск и необходимостта от специално управление

Според промените в кредитното качество, кредитните експозиции се класифицират в три фази, така както са оповестени в *Приложение № 2.11.1.7.*

Политика и процес на оценяване на загуби от обезценка на предоставените кредити на клиенти

Посочените по-долу референции представят къде в настоящия индивидуален финансов

отчет са оповестени политиките и процесът, установени в банката по оценката и обезценката на рисковите експозиции, свързани с предоставените кредити на клиенти съгласно МСФО 9 Финансови инструменти:

• Обяснение на системата на Банката за вътрешна оценка на рисковите експозиции - индивидуален и колективен подход за обезценка (*Приложение № 2.11.1.3.1* и *Приложение № 2.11.1.7)*;

• Как банката определя, изчислява и следи значително нарастване на кредитен риск и риск от неизпълнение при индивидуално и колективно оценяваните експозиции (*Приложение № 2.11.1.7* и *Приложение № 2.25.1.2.2)*;

• Подробности при калкулацията на очакваните кредитни загуби във всяка от фазите за обезценка *(Приложение № 2.11.1.7* и *Приложение № 2.25.1.2.2).*

Определение на неизпълнение и възстановяване

Банката е приела, че е настъпило неизпълнение, когато:

1) Налице е малка вероятност длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения, освен ако не се предприеме поне едно от следните действия от страна на банката:

- принудителна реализация на обезпечението;
- непризнаване на лихвен приход;
- извършване на специфична кредитна корекция вследствие на констатирано съществено влошаване на кредитното качество, настъпило след като банката е поела експозицията към длъжника;
- реализация на кредитно задължение със съществена икономическа загуба от експозицията на длъжника;
- преструктуриране на кредитно задължение, което има вероятност да доведе до намаление на размера на финансовото задължение, посредством съществено опрощаване или отлагане на плащането на главници, лихви или, където е приложимо на такси;
- банката или трето лице е поискала/ло откриване на производство по несъстоятелност/ликвидация на длъжника или на подобна процедура във връзка с кредитно задължение на длъжника;
- длъжникът е поискал или е в открито производство по несъстоятелност или е потърсил друга подобна защита и това би довело до забавяне на погасяването или до неизпълнение на кредитното задължение;
- предприема действия по снабдяване с изпълнителен лист;
- в други случаи по преценка на Банката.

2) Длъжникът е допуснал просрочие при обслужването на главница, лихва или такса над 90 дни.

Една експозиция престава да се категоризира като неизпълнение, след като е изпълнено всяко едно от условията:

1)За експозиции сегментирани като „граждани и домакинства" и „малък бизнес" при следните условия:

- длъжникът не дължи просрочени суми над 90 дни;
- не са приложени мерки по преструктуриране през последните 12 месеца;

2)За клиенти сегментирани като „големи корпоративни клиенти" и „средни корпоративни клиенти" при следните условия:

- длъжникът не дължи просрочени суми над 90 дни;
- състоянието на длъжника се е подобрило до степен, че вече е налице увереност, че ще изплати в пълен размер дължимото по договора за кредит;
- не са приложени мерки по преструктуриране през последните 12 месеца;

Експозиция при неизпълнение

Експозицията при неизпълнение представлява брутната балансова стойност на финансовия инструмент обект на калкулация за обезценка. Банката оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. За да се калкулира EAD за кредит във Фаза 1, банката оценява възможността от събития по неизпълнение в следващите 12 месеца. За финансовите активи от Фаза 2, Фаза 3, банката оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. На база направеният от банката модел, за всяка от фазите се залагат изчислените (PD).

Загуба при неизпълнение

Загубата при неизпълнение (LGD) е съотношението на загуба по експозицията, дължаща се на неизпълнение на контрагента, към размера на експозицията при неизпълнение. За определяне на параметъра LGD банката изчислява потенциалната загуба, която би възникнала ако дадена експозиция премине в неизпълнение и единствения източник за събиране на вземането е реализацията на обезпеченията. Загубата се измерва като разлика между размера на експозицията при неизпълнение (EAD) и реализируемата стойност на обезпечението и се представя като процент от EAD. Параметърът LGD се определя индивидуално за всяка експозиция във Фаза 3 на кредитния портфейл. По отношение на Фаза 1 и Фаза 2 банката прилага LGD на колективна база по стандартизирана рамка за оценка на LGD. Стойностите на LGD се преразглеждат най-малко веднъж годишно от специализиран отдел за кредитен риск в банката.

Значително увеличение на кредитния риск

Към всяка отчетна дата банката оценява дали кредитния риск се е увеличил значително след първоначалното признаване, съответно отчита промяната в риска от настъпване на неизпълнение чрез сравнение на неговото ниво към датата на финансовия отчет спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на кредитната експозиция.

Допълнително банката текущо извършва регулярен мониторинг и оценка нивото на кредитния риск за всички финансови активи в обхвата за обезценка на МСФО 9 при следните *задължителни критерии*: а) наличие на просрочие над 30 дни; б) приложени мерки по преструктуриране; в) наличие на влошени ключови за банката финансови критерии и *допълнителни критерии*: а) задлъжнялост над 90 дни в други институции, б) наличие на запори по

сметки както и др. критерии по мониторингова форма на доклад.

През 2020 г. банката е въвела засилен мониторинг за всички кредити в засегнатите от кризата поради пондемия КОВИД 19 и под мораториум, независимо дали са дали признаци за влошаване или не на кредитния риск. Дефинирани са следните критерии за съществена вероятност за настъпване на неизпълнение от клиента:

- ясно идентифицирана тенденция на увеличение на дни просрочие след периода на отсрочване;
- неработещ или силно ограничено работещ бизнес след приключване на мерките за ограничаване на дейността и продължаващ спад на нетни приходи от продажби на средно месечна база;
- силни затруднения на доставки или липса на договори с клиенти, загуба на ключови активи и др. под.;
- новопостъпили запори след изтичане периода на отсрочване;
- планирани или реализирани съкращения на персонала след датата на отсрочване;
- смяна на собственост без уведомяване на банката (в случай, на промяна на собственици с над 15% от дяловете или акциите);
- съдебни действия от трети лица, стартиране на съдебни действия от страна на банката.

Тези критерии внимателно се преценяват за целите на оценката на фазите и качеството на кредитните експозиции и тяхната категоризация, както и при оценката на кредитните загуби.

Групиране на финансовите активи оценявани на колективна база

Банката извършва групиране на финансови активи, оценявани на колективна база чрез сегментация на подпортфейли с общи рискови характеристики. Основните параметри, които се отчитат в преценката за обособяване на „еднотипни" портфейли с общи рискови характеристики включват: а) съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; б) вътрешна клиентска сегментация, определена съобразно размера на искането финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; в) начин на погасяване и вид обезпеченост и г) размер на обща експозиция на един клиент.

Към 31.12.2020 г. банката е разпределила експозициите в 17 подпортфейла със сходни рискови характеристики на база на предифинирани критерии. Текущо, на месечна база, банката наблюдава и анализира заложените критерии, определящи принадлежността към съответния подпортфейл на съществуващи и нововъзникнали кредитни експозиции.

Категоризация на кредитните експозиции – предоговорени и преструктурирани експозиции

Предоговорена експозиция за банката е инструмент по отношение, на който банката е направила промени в първоначалните условия на длъжника, които не водят до съществена промяна в паричните потоци по кредита и не облагодетелстват в по-силна степен длъжника, като кредита не се третира като преструктуриран по смисъла на Регламент за изпълнение 1278/2015 – чл. 163-183. Експозицията не е идентифицирана като влошена и няма основание да се счита, че банката няма да може да събере главницата и лихвата. Не са налице обстоятелства, показващи

влошаване във финансовото състояние на длъжника, които биха довели до невъзможност за изплащане на задълженията си към банката. Ръководството постоянно наблюдава предоговорените кредити, за да се гарантира, че всички критерии са изпълнени и че има вероятност бъдещите плащания да не се просрочват. Кредитите продължават да бъдат обект на индивидуална или колективна обезценка. След като условията са предоговорени, всяка обезценка се изчислява, като се използва оригиналния ефективен лихвен процент, както е изчислен преди промяната на условията. След предоговарянето на кредитите, те се категоризират в класификационната рискова група, към която са принадлежали преди предоговарянето.

Преструктурирана експозиция за банката е договор по отношение, на който са наложени мерки по преструктуриране. Мерките за преструктуриране се състоят от действия от страна на банката, предприети в полза на длъжник, който изпитва или предстои да изпита затруднения при изпълнението на своите финансови задължения. Тези действия включват:

- изменение на предишния ред и условия на договор, които се счита, че длъжникът няма да може да спази поради финансовите си затруднения (проблемен дълг), водещи до неспособност за обслужване на дълга, като подобно изменение се разрешава единствено когато длъжникът изпитва финансови затруднения.
- частично или цялостно рефинансиране на договора за проблемния дълг, което се разрешава единствено когато длъжникът изпитва финансови затруднения.
- промяна на предишни условия на договора така, че новоизменените условия облагодетелстват в по-силна степен длъжника;
- вписване в изменения договор на по-благоприятни условия в сравнение с тези, които другите длъжници със сходен рисков профил биха получили от същата институция към дадения момент.

Упражняването на клаузи, които употребени по преценка на длъжника дават възможност на длъжника да променя условията на договора (внедрени клаузи за преструктуриране), се третират като мерки по преструктуриране , когато институцията дава одобрение за изпълнението на тези клаузи, след като е заключила, че длъжникът изпитва финансови затруднения.

Преструктурираните кредити са обект на индивидуална или колективна обезценка. За целите на изчисленията на индивидулната обезценка се използва оригиналният ефективен лихвен процент по кредита.

Класифицирането като преструктуриран кредит се преустановява, когато е изпълнено всяко едно от следните условия: а) кредитът е обслужван, включително когато е бил прекласифициран от „необслужван“, но вече са налице условия, които показват, че не следва да се счита за „необслужван“; б) изтекъл е минималният двегодишен изпитателен срок от датата, на която е счетено, че преструктурираната експозиция е обслужвана; в) поне през половината от изпитателния срок са били извършвани редовни плащания на суми, които не са незначителни по размер и г) никоя от експозициите към длъжника, не е в просрочие от повече от 30 дни в края на изпитателния срок. Банката е третирала и отчела всички отложени плащания на клиенти по мораториума като предоговаряне, с изключение на тези клиенти при които е изтекъл срокът на мораториума и те са поискали отново предоговаряне, в този случай тези кредитни сделки са

отразени като преструктурирани. Към 31.12.2020 г. това са 13 договора за кредит на стойност 13 млн. лв.

Вътрешен процес за оценка и класификация на кредитни експозиции

Съгласно вътрешния процес за оценка и в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета на ЕС от 26 юни 2013 г., банката разделя клиентския си портфейл на обслужвани кредити (тези, при които не е установено неизпълнение) и необслужваните кредити (тези, при които е установено неизпълнение). Обслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Длъжникът няма просрочия по кредитното си задължение към банката или ако са налице просрочия по главница, лихва или такса (която е лихвен приход), то те са не повече от 90 дни.
- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да не може да изплати изцяло своите кредитни задължения без последваща реализация на обезпечението.
- Кредитната експозиция е класифицирана във Фази 1 и Фаза 2.

Необслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения освен ако не се предприемат допълнителни действия от нейна страна;
- Длъжникът е в просрочие по главница, лихва или такса над 90 дни.

Дългови и капиталови ценни книжа

За управление на риска на експозициите по дългови и капиталови ценни книжа Търговска банка Д АД използва рейтинги от агенции за външна кредитна оценка като Standard&Poor's, Moodys, Fitch. Активното управление на рискът от инвестиции в ценни книжа се осъществява чрез въвеждане на инвестиционна рамка – Бенчмарк. Тя представлява система от лимити и инвестиционни ограничения за портфейлите от ценни книжа и инвестиции в банки контрагенти за съответен времеви период. Бенчмаркът е оптималното решение на оптимизационна задача при зададените инвестиционни ограничения и направения избор. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията между пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигането на поставените пред банката инвестиционни цели.

Опасенията и страховете, свързани с разпространението на вируса КОВИД-19 и неговото въздействие върху глобалната икономика, се отразиха негативно върху инвеститорските настроения, което от своя страна доведе до спад на цените на облигациите на основните пазари. Стресът на финансовите пазари бе повлиян от глобалната несигурност, която се увеличаваше все повече и повече. Пазарната ситуация бе изключително сложна и трудна за прогнозиране. Поради тази причина Банката проведе консервативна политика в инвестициите си в ценни книжа през 2020 г. Тя бе насочена в покупки на ДЦК, които на фона на пандемията са най-ликвидни и с най-нисък риск. Банката бе ограничена в инвестициите си и от въведените допълнителни ограничения на БНБ във връзка с предприемане на макропруденциални мерки свързани с коронавирус КОВИД-19. Завръщането към растежа бе основано на първите новини, че спешно се ускорява процесът на

разрешаване, производство и разпространение на ваксините, както и ваксинационните кампаниии. Към края на годината пазарната ситуация е стабилизирана на нивата от преди пандемията, включително и на притежаваните от банката финансовите инструменти.

Финансови гаранции, акредитиви и неусвоени кредити

Основната цел на инструментите под формата на гаранции и акредитиви е да се осигурят средства на клиента, съобразно появата на необходимост от тях. Гаранции и акредитиви, представляващи неотменяем ангажимент, че банката ще извърши плащания в случай, че клиент не може да изпълни задълженията си към трета страна, и носят същия кредитен риск, както и кредитите. Документарните и търговски акредитиви, представляващи писмено поемане на задължения от банката от името на клиент, оторизират трето лице да получи средства до определена сума при спазване на определени условия. Те са обезпечени с определено количество стоки, поради което са с по-нисък риск от прякото кредитиране.

Неусвоените средства по одобрени кредитни споразумения под формата на кредити, гаранции или акредитиви представляват ангажименти на банката. По отношение на кредитния риск банката е потенциално изложена на загуба в размер на общата сума на неусвоените кредити. Вероятният размер на загубата, обаче е по-нисък от всички неусвоени средства, тъй като повечето от този тип ангажименти предполагат изисквания за поддържане на определени кредитни стандарти от страна на клиента. Банката текущо следи сроковете за усвояване на кредитите, тъй като по-дългосрочните задължения обикновено са с по-висока степен на кредитен риск от краткосрочните.

Максимална експозиция на кредитен риск

Експозицията към кредитен риск, произтичащи от финансови активи, признати в отчета за финансовото състояние е както следва:

Финансови активи	**31.12.2020 BGN '000**	**31.12.2019 BGN '000**
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	119,586
Вземания от банки	20,382	116,734
Предоставени кредити и аванси на клиенти	646,342	588,554
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	48,155
Ценни книжа по амортизирана стойност	83,668	56,577
Други финансови активи	647	1,228
Общо финансови активи	**1,075,545**	**930,834**

Експозицията към кредитен риск, произтичащ от условни ангажименти, отчетени задбалансово е както следва:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Банкови гаранции и акредитиви	26,155	21,116
Неусвоен размер на разрешени кредити	69,907	68,477
	96,062	**89,593**
	1,171,607	**1,020,427**

Максимален кредитен риск

Към 31 декември максималната експозиция към кредитен риск, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност и нетната експозиция към кредитен риск по видове финансови активи, са представени както следва:

31.12.2020 г.	**Максимална експозиция към кредитен риск**	**Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност**				**Нетна експозиция към кредитен риск**
		Парични средства	*Недвижими имоти*	*Други приемливи обезпечения*	*Общо приемливи обезпечения*	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	-	-	-	-	212,659
Вземания от банки	20,382	-	-	-	-	20,382
Предоставени кредити и аванси на клиенти	646,342	31,087	437,878	2,313	471,278	175,064
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	-	-	-	-	111,847
Ценни книжа по амортизирана стойност	83,668	-	-	-	-	83,668
Други финансови активи	647	-	-	-	-	647
Общо	**1,075,545**	**31,087**	**437,878**	**2,313**	**471,278**	**604,267**

31.12.2019 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	*Недвижими имоти*	*Други приемливи обезпечения*	*Общо приемливи обезпечения*	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	119,586	-	-	-	-	119,586
Вземания от банки	116,734	-	-	-	-	116,734
Предоставени кредити и аванси на клиенти	588,554	30,593	379,201	3,321	413,115	175,439
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	48,155	-	-	-	-	48,155
Ценни книжа по амортизирана стойност	56,577	-	-	-	-	56,577
Други финансови активи	1,228	-	-	-	-	1,228
Общо	**930,834**	**30,593**	**379,201**	**3,321**	**413,115**	**517,719**

Вземания от банки

Таблицата по – долу представя вземанията от банки към 31.12.2020 г. и 31.12.2019 г., въз основа на рейтинга на контрагента, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

	31.12.2020 BGN'000	31.12.2019 BGN'000
Aa1 до A3	14,290	36,181
Baa1 до B3	-	29,058
Без рейтинг	6,092	51,495
	20,382	116,734

Съгласно Регламент № 575/2013 на Европейския парламент на съвета от 26 юни 2013 година експозиции към банкови институции без присъдена кредитна оценка от призната агенция за външна кредитна оценка /ABKO/ се приравняват към степента на кредитно качество на съответното централно правителство на юрисдикцията – в конкретния случай Република България с кредитен рейтинг - Baa2.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Таблицата по-долу представя информация за балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедливата стойност и нетната експозиция към кредитен риск към 31 декември, разпределени съгласно вътрешно рисковите групи на банката:

31.12.2020	Балансова стойност	Категория, съгласно МСФО 9 на 31.12.2020 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	*Парични средства*	*Недвижими имоти*	*Други приемливи обезпечения*	*Общо приемливи обезпечения*	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	614,507	508,168	106,339	-	30,795	407,900	1,400	440,095	174,412
Необслужвани експозиции	31,835	-	1,557	30,278	292	29,978	913	31,183	652
	646,342	**508,168**	**107,896**	**30,278**	**31,087**	**437,878**	**2,313**	**471,278**	**175,064**
в т.ч:									
Експозиции към предприятия	*526,136*	*392,620*	*104,144*	*29,372*	*29,458*	*348,906*	*2,313*	*380,677*	*145,459*
Експозиции към физически лица	*120,206*	*115,548*	*3,752*	*906*	*1,629*	*88,972*	-	*90,601*	*29,605*

31.12.2019	Балансова стойност	Категория, съгласно МСФО 9 на 31.12.2019 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	*Парични средства*	*Недвижими имоти*	*Други приемливи обезпечения*	*Общо приемливи обезпечения*	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	567,832	494,849	72,983	-	30,589	358,930	3,161	392,680	175,152
Необслужвани експозиции	20,722	-	-	20,722	4	20,271	160	20,435	287
	588,554	**494,849**	**72,983**	**20,722**	**30,593**	**379,201**	**3,321**	**413,115**	**175,439**
в т.ч:									
Експозиции към предприятия	*493,759*	*402,871*	*71,343*	*19,545*	*29,946*	*313,082*	*3,274*	*346,302*	*147,457*
Експозиции към физически лица	*94,795*	*91,978*	*1,640*	*1,177*	*647*	*66,119*	*47*	*66,813*	*27,982*

Обезпечения

Банката приема като обезпечение различни видове недвижими имоти, като жилищни, търговски и административни, хотелски и др. имоти, както и в отделни случаи производствени

сгради, незастроени парцели или земеделски земи. Стойността на ипотекирания имот в повечето случаи покрива изцяло размера на кредита. Приеманите обезпечения първоначално се оценяват по текущата им справедлива стойност, която се определя от независими лицензирани оценители по утвърден от ръководството на банката списък или от вътрешни оценители на банката. При периодичните прегледи на състоянието на кредитите, се извършва и преоценка на приетото обезпечение по същия ред. В случаите на жилищни имоти за клиенти граждани и малък бизнес, банката прилага годишна индексация на база на публична статистическа информация на НСИ за изменението на цените по градове и региони. Индексацията при жилищни имоти се прилага само, когато изменението в цените не индикира годишен спад по-голям от 10%.

Другите обезпечения включват залози върху движимо имущество, поръчителство и записи на заповед. Банката изисква процентът на покритие при обезпеченията от вида поръчителство и запис на заповед да бъде 100%, докато залозите върху движимо имущество се приемат като допълнителни към основното обезпечение.

Таблицата по-долу представя справедливата стойност на ***всички видове обезпечения,*** държани от банката към 31 декември 2020 г. и към 31 декември 2019 г.:

	Кредити и аванси на клиенти	
	31.12.2020 BGN '000	**31.12.2019 BGN '000**
По индивидуално и портфейлно провизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	947,146	799,742
Парични депозити	1,568	1,330
Други обезпечения	3,272,122	3,740,420
	4,220,836	**4,541,492**
По просрочени, но непровизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	29,293	25,698
Парични депозити	8	5
Други обезпечения	69,383	103,076
	98,684	**128,779**
По непросрочени и непровизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	36,938	24,419
Парични депозити	41,136	38,648
Други обезпечения	227,904	160,500
	305,978	**223,567**

Кредитни експозиции към предприятия

Кредитните експозиции към предприятия са предмет на колективна или индивидуална оценка за кредитен риск и тестване за обезценка. Кредитоспособността на дадено предприятие обикновено е най-подходящият показател за качеството на експозицията към него. Въпреки това, обезпечението осигурява допълнителна сигурност и банката изисква такова да бъде предоставено от клиентите си. Банката приема обезпечения във формата на първа по ред ипотека на недвижим имот, права върху всички техни активи, както и други гаранции и права на собственост.

Банката периодично анализира предоставените обезпечения от гледна точка на евентуални изменения в стойността им, дължащи се на промени в пазарната среда, нормативната уредба или вследствие разпоредителни действия на длъжника. В случай, че тези изменения водят до нарушаване на изискванията за достатъчност на обезпечението, банката изисква допълването му в определен срок.

Банката разглежда всички отделни случаи от страна на клиентите и преценява рисковете свързани с възможностите за предоговаряне на първоначалните условия по сключени договори при поискване от страна на контрагентите. Обичайно тези условия са свързани с: удължаване сроковете за усвояване на кредитите, поради нарушение в план-графика на строителните работи или инвестиционния проект, размера на отпуснатия кредит в посока на увеличение и респ. намаление, лихвените равнища, особено на заемите с променлив лихвен процент или погасителните планове от гледна точка размерите на конкретни погасителни вноски и отделните падежи, както и в отделни случаи – промени в приетото обезпечение.

Кредитни експозиции към физически лица

Жилищно ипотечно кредитиране

Таблицата по-долу представя кредитните експозиции по ипотечни кредити към клиенти – физически лица - в зависимост от стойността на коефициента loan-to-value (LTV). LTV се изчислява като съотношение от брутната стойност на кредита към стойността на обезпечението. В брутната стойност не се включва начислената обезценка. Оценката на обезпечението не включва бъдещи разходи за придобиването и реализацията на обезпечението. Стойността на обезпечението по жилищните ипотечни кредити се основава на стойността на обезпечението при възникване на кредита, обновена на база оценка на промените в цените на жилищата.

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Loan to value (LTV) коефициент		
По-малко от 50%	10,534	8,475
Над 50% до 70%	20,405	13,370
Над 70% до 90%	34,235	16,611
Над 90% до 100%	3,824	2,189
Повече от 100%	455	772
Общо	**69,453**	**41,417**

Вътрешно рискови групи на предоставените кредити и аванси на клиенти

Таблиците по-долу представят информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, очакваната кредитна загуба и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на банката и фази за обезценка:

31.12.2020 г.	Фаза 1 колективна база BGN'000	Фаза 2 колективна база BGN'000	Фаза 3 индивидуална база BGN'000	Общо BGN'000
Обслужвани експозиции	512,770	109,183	-	621,953
Необслужвани експозиции	-	1,704	59,795	61,499
Очаквана кредитна загуба	*(4,602)*	*(2,991)*	*(29,517)*	*(37,110)*
Амортизирана стойност след обезценка	**508,168**	**107,896**	**30,278**	**646,342**

31.12.2019 г.	Фаза 1 колективна база BGN'000	Фаза 2 колективна база BGN'000	Фаза 3 индивидуална база BGN'000	Общо BGN'000
Обслужвани експозиции	497,681	74,795	-	572,476
Необслужвани експозиции	-	-	53,051	53,051
Очаквана кредитна загуба	*(2,832)*	*(1,812)*	*(32,329)*	*(36,973)*
Амортизирана стойност след обезценка	**494,849**	**72,983**	**20,722**	**588,554**

Таблицата по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, начислената обезценка и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на банката и просрочия:

31.12.2020 г.	Непросрочени и непровизирани	Индивидуално провизирани	Портфейлно провизирани	Просрочени, но непровизирани	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	30,056	-	591,897	-	621,953
Необслужвани експозиции	9,697	39,598	1,704	10,500	61,499
Обезценка (Очаквани кредитни загуби)	-	*(29,517)*	*(7,593)*	-	*(37,110)*
Амортизирана стойност след обезценка	**39,753**	**10,081**	**586,008**	**10,500**	**646,342**

31.12.2019 г.	Непросрочени и непровизирани	Индивидуално провизирани	Портфейлно провизирани	Просрочени, но непровизирани	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	29,752	-	542,721	3	572,476
Необслужвани експозиции	5,892	39,034	-	8,125	53,051
Обезценка (Очаквани кредитни загуби)	-	*(32,329)*	*(4,644)*	-	*(36,973)*
Амортизирана стойност след обезценка	**35,644**	**6,705**	**538,077**	**8,128**	**588,554**

Балансовата стойност на *просрочените, но непровизирани кредити и аванси на клиенти* към 31 декември, разпределена по брой дни просрочие е както следва:

Брой дни просрочие	**31.12.2020** BGN '000	**31.12.2019** BGN '000
до 30 дни	-	71
30-60 дни	3,448	-
60-90 дни	1,164	-
90-180 дни	278	1,672
над 180 дни	5,610	6,385
Балансова стойност	**10,500**	**8,128**

Таблицата по-долу представя анализ на балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти с приложени мерки по преструктуриране:

31.12.2020 г.	**Фаза 1**	**Фаза 2**	**Фаза 3**	**Общо**
	BGN '000	**BGN'000**	**BGN '000**	**BGN '000**
Преструктурирани финансови активи	-	9,486	19,547	29,033
в т.ч. преструктурирани през 2020 год.	-	*9,447*	*11,441*	*20,888*

31.12.2019 г.	**Фаза 1**	**Фаза 2**	**Фаза 3**	**Общо**
	BGN '000	**BGN'000**	**BGN '000**	**BGN '000**
Преструктурирани финансови активи	1,946	12,365	14,728	29,039
в т.ч. преструктурирани през 2019 год.	-	*11,353*	*9,204*	*20,557*

Дългови и капиталови ценни книжа, оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Таблицата по – долу представя балансовата стойност на дългови и капиталови ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, групирани спрямо рейтинга на

съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's към 31 декември 2020 г. и 31 декември 2019 г.:

	31.12.2020 BGN'000	31.12.2019 BGN'000
Aa1 до A3	11,811	11,902
Baa1 до Ba3	87,370	30,019
По-ниско от Ba3	12,534	4,121
Без рейтинг	132	2,113
	111,847	48,155

Дълговите ценни книжа, оценени по амортизирана стойност в размер на 71,720 х.лв. са с рейтинг Baa1 (31.12.2019 г.: 46,377 х.лв. са с рейтинг Baa2) и съответно 11,948 х.лв. са с рейтинг B2 (31.12.2019 г.: 10,200 х.лв. с рейтинг B1), определен спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

Кредитен риск - концентрация

Вземания от банки

Банката текущо следи риска от концентрация към отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени като следва:

✓ Общ лимит към банка-контрагент – определен на база официалния рейтинг на банката, присъден от международно признати агенции за кредитен рейтинг. Той включва лимити по следните видове сделки: депозитен лимит, форекс лимит, търговски/портфейлен лимит;

✓ Вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти - определен на база разработената в банката „Методика за определяне на вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти" чрез оценка на финансовото им състояние;

Определянето и контролът по изпълнение и спазване на лимитите към банки са част от общата система на „Търговска банка Д" АД за управление на риска. Концентрацията се следи чрез:

✓ Оценяване нивото на потенциалния риск от формиране на допустима рискова експозиция от необезпечени вземания към банки контрагенти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания към всяка банка контрагент в зависимост от степента на нейната кредитоспособност;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания - чуждестранни облигации емитирани от чуждестранни банки, финансови институции и чуждестранни корпорации, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

✓ Определяне на лимити за фиксиране на допустима рискова експозиция по видове финансови инструменти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от обезпечени вземания - предоставен ресурс срещу обезпечение държавни ценни книжа (репо

сделки) на регистрирани в България банки, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

Концентрацията на риск от контрагента по вземания от банки е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2020	%	31.12.2019	%
	BGN '000		BGN '000	
Вземания от български банки	5,929	29%	76,719	66%
Вземания от чуждестранни банки	14,457	71%	40,333	34%
Общо преди обезценка	**20,386**	100%	**117,052**	100%
Обезценка за кредитни загуби	(4)		(318)	
Общо	**20,382**		**116,734**	

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Ръководството на банката текущо следи кредитния риск от концентрация на предоставените кредити и аванси на клиенти по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени, както следва:

✓ Лимит за максимални експозиции към едно лице или икономически свързани лица - определя се по отношение на кредитните експозиции на клиенти - нефинансови институции по смисъла на чл. 395 от Регламент (ЕС) № 575/2013;

✓ Лимит по целеви отрасъл на кредитиране и основен предмет на дейност на кредитополучателите – определен на база анализ и констатации по отношение на специфичните отрасли, които „Търговска банка Д“ АД финансира съобразно стратегията си (състояние, перспективи, доходност, тенденции за развитие в краткосрочен и средносрочен план), и нивото на класифицираните кредити за съответния целеви отрасъл и съответнитния основен предмет на дейност на кредитополучателя;

✓ Лимити по срочност – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределение на кредити по срочност, матуритетната структура на пасива и очакванията на „Търговска банка Д“ АД за развитие на депозитната и дейност, и класифицираните експозиции;

✓ Лимити по размер – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределението на кредитите по размер, стратегия на „Търговска банка Д“ АД за развитие на пазарната й позиция, и нивото на класифицираните експозиции.

✓ Лимити по валути – определени на база на статистически данни на БНБ за разпределението на кредити по валути, структурата на пасива по валути, и нивото на класифицираните кредити по валути.

Регулаторните лимити и вътрешнобанковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т.ч. към банки-контрагенти се оценяват и анализират периодично, като се докладват на Управителния Съвет на банката.

Концентрацията на кредитен риск по целеви отрасъл на кредитиране е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2020	%	31.12.2019	%
	BGN '000		BGN '000	
Търговия и услуги	130,001	19%	99,570	16%
Граждани и домакинства	125,261	18%	101,023	16%
Производство	109,204	16%	89,377	14%
Строителство – сгради	97,794	14%	102,742	16%
Агропроизводство и търговия	72,097	11%	70,931	11%
Държавно и местно управление	35,862	5%	26,163	4%
Застраховане/Лизинг/Финанси	32,847	5%	27,949	5%
Туризъм	25,739	4%	46,781	8%
Търговия горива / енергоносители	14,354	2%	10,148	2%
Строителство - пътища, съоръжения, мрежи	11,735	2%	13,034	2%
Транспорт и комуникации	10,812	2%	9,157	1%
Фармация, Здравеопазване	2,188	0%	11,119	2%
ВЕИ - Фотоволтаични централи	899	0%	1,515	0%
Търговия скрап	213	0%	360	0%
Други	14,446	2%	15,658	3%
Общо преди обезценка	**683,452**	100%	**625,527**	100%
Обезценка за кредитни загуби	(37,110)		(36,973)	
Общо	**646,342**		**588,554**	

Целевите отрасли с най-голям дял на кредити с мерки по КОВИД-19 спрямо общия размер на кредитния портфейл на банката преди обезценка са търговия и услуги – 8%, строителство – сгради – 4% и туризъм – 3%.

Концентрацията на кредитен риск по основен предмет на дейност на клиентите е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2020 BGN '000	%	31.12.2019 BGN '000	%
Граждани и домакинства	124,434	18%	98,950	16%
Търговия	100,337	14%	98,066	16%
Строителство	68,799	10%	74,110	12%
Земеделие	55,022	8%	51,852	8%
Енергетика	52,481	8%	35,442	6%
Недвижими имоти/Лизинг	51,392	8%	60,957	10%
Лека промишленост	50,231	7%	40,436	6%
Публични	36,365	5%	35,980	6%
Застраховане/Финанси	32,691	5%	27,481	4%
Туризъм	25,484	4%	23,313	4%
Услуги	17,229	3%	18,432	3%
Тежка промишленост	14,788	2%	18,360	3%
Транспорт	12,047	2%	12,240	2%
Отпадъци/Отпадни води	10,919	2%	12,172	2%
Здравеопазване/Фармация	9,526	1%	10,828	2%
Издателска дейност	3,578	1%	561	0%
Дърво/Хартия/Опаковане	1,583	0%	2,406	0%
Транспортни средства	1,414	0%	1,586	0%
Компютри и технологии	590	0%	107	0%
Култура/Развлечения	206	0%	45	0%
Други	14,336	2%	2,203	0%
Общо преди обезценка	**683,452**	100%	**625,527**	100%
Обезценка за кредитни загуби	(37,110)		(36,973)	
Общо	**646,342**		**588,554**	

Таблицата по-долу представя информация за концентрация в големите кредитни експозиции на банката към 31 декември:

	31.12.2020		31.12.2019	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	% от капитала
Най-голяма обща кредитна експозиция*	57,089	42,38%	34,600	27,26%
Общ размер на петте най-големи кредитни експозиции*	139,200	103,34%	107,128	84,40%
Общ размер на всички кредитни експозиции * – над 10% от капитала	182,543	135,52%	163,379	128,72%

* С включени свързани клиенти - по брутна балансова стойност и задбалансов ангажимент

Голяма експозиция е всяка експозиция, която представлява 10 или повече процента от капиталовата база на банката, определена по смисъла на Регламент 575/2013.

Дългови и капиталови ценни книжа

За минимизиране концентрацията в портфейлите от ценни книжа банката е приела лимити, определени в зависимост от кредитния риск, вида, размера и емитента на финансовите инструменти.

Видовете ценни книжа, с които банката оперира, включват:

- ✓ Дългови инструменти на централно държавно управление (дългови инструменти емитирани от национални централни банки);
- ✓ Дългови инструменти на местни и регионални органи на управление (дългови инструменти на правителствени агенции и наднационални институции);
- ✓ Дългови инструменти на кредитни институции;
- ✓ Дългови инструменти на други емитенти
- ✓ Корпоративни акции;

За всеки от тях банката е приела лимити по отношение на тяхната максимална експозиция.

Концентрацията на притежаваните от банката видове дългови и капиталови ценни книжа, определена според емитента е представена в таблицата по-долу:

	31.12.2020	**%**	**31.12.2019**	**%**
	BGN '000		**BGN '000**	
Емитирани от правителството на Република България	**114,230**	**58%**	**49,901**	**48%**
Емитирани от чуждестранни правителства и правителствени агенции	**47,314**	**24%**	**18,236**	**17%**
Република Турция	24,482		14,321	
Република Румъния	15,434		-	
Република Хърватия	7,398		-	
Република Италия	-		3,915	
Емитирани от кредитни институции	**22,370**	**12%**	**24,464**	**23%**
Полша	11,811		13,884	
Великобритания	7,747		7,711	
Унгария	2,812		2,869	
Други – Република България	**11,601**	**6%**	**12,131**	**12%**
Общо	**195,515**	**100%**	**104,732**	**100%**

Обобщен анализ на експозициите за кредитен риск по вид финансов актив и задбалансов ангажимент, сегмент на индустрия, географски признак и фази за оценка на кредитния риск е представен в таблицата по-долу:

31.12.2020 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
Портфейли						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	-	-	-	-	**111,847**
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	83,668	-	-	-	-	**83,668**
Вземания от банки	20,382	-	-	-	-	**20,382**
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	508,168	-	107,896	30,278	**646,342**
Неусвоени ангажименти по кредитни договори	-	61,613	-	5,968	2,326	**69,907**
Гаранции и акредитиви	-	22,693	-	3,337	125	**26,155**
Сегмент на индустрия						
Финанси	54,354	32,558	-	9	-	**86,921**
Правителство	161,543	29,258	-	5,557	10	**196,368**
Граждани и домакинства	-	116,473	-	4,370	908	**121,751**
Търговия	-	130,030	-	57,424	7,695	**195,149**
Строителство	-	63,110	-	11,887	16,248	**91,245**
Горива	-	12,203	-	607	2,360	**15,170**
Производство	-	100,016	-	2,364	975	**103,355**
Услуги	-	24,520	-	25,678	2,082	**52,280**
Регион						
Наднационални	-	-	-	-	-	-
Европа	188,529	508,156	-	107,884	30,278	**834,847**
Америка	2,721	-	-	-	-	**2,721**
Азия	24,647	12	-	12	-	**24,671**

31.12.2019 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
Портфейли						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	48,155	-	-	-	-	**48,155**
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	56,577	-	-	-	-	**56,577**
Вземания от банки	116,734	-	-	-	-	**116,734**
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	494,849	-	72,983	20,722	**588,554**
Неусвоени ангажименти по кредитни договори	-	66,413	-	2,004	60	**68,477**
Гаранции и акредитиви	-	20,485	-	606	25	**21,116**
Сегмент на индустрия						
Финанси	153,329	27,805	-	-	-	**181,134**
Правителство	68,137	22,411	-	3,624	98	**94,270**
Граждани и домакинства	-	94,641	-	1,823	1,179	**97,643**
Търговия	-	131,708	-	25,278	5,812	**162,798**
Строителство	-	67,916	-	19,522	9,952	**97,390**
Горива	-	7,572	-	1,655	2,325	**11,552**
Производство	-	79,645	-	2,645	1,042	**83,332**
Услуги	-	63,151	-	18,436	314	**81,901**
Регион						
Наднационални	-	-	-	-	-	**-**
Европа	172,343	494,849	-	72,982	20,722	**760,896**
Америка	5,524	-	-	-	-	**5,524**
Азия	43,599	-	-	1	-	**43,600**

3.2.Пазарен риск

Пазарният риск е рискът от негативното движение на лихвените проценти, валутните курсове между различните валути и цените на капиталовите инструменти. Тези движения оказват влияние върху рентабилността на банката.

Банката управлява притежаваните от нея портфейли от финансови инструменти отчитайки променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарен риск се управлява в съответствие с лимитите за риск, определени от ръководството на банката посредством покупко-продажба на финансови инструменти или чрез откриване на компенсираща позиция за хеджиране на риска.

3.2.1 Лихвен риск

Банковата дейност води до непрекъснато поддържане на позиции, чувствителни спрямо движението на пазарните лихвени проценти, което оказва влияние върху финансовото й състояние и динамиката на паричните потоци. Лихвен риск е вероятността от потенциално изменение на нетния приход от лихви или нетния лихвен марж и пазарната стойност на собствения капитал, поради изменение на общите пазарни лихвени равнища.

Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в български лева, обичайно се определят на база на движението на основния лихвен процент, определян от БНБ. Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в евро, са базирани на котировките на Европейската централна банка.

В случаите на активи и пасиви с плаващи лихвени проценти, банката е изложена на риск от промени в основните лихвени пунктове, служещи за определяне на лихвените проценти, които се определят като разлика между характеристиките на променливите лихвени индекси, като например основния лихвен процент, шестмесечен LIBOR или различни лихвени проценти. Политиката по управление на риска цели оптимизиране на нетните приходи от лихви и постигане на пазарни лихвени равнища, съответстващи на стратегията на банката.

Процедурите по управление на лихвения риск са свързани с текущото поддържане на разумен лихвен марж между приложимите лихвени проценти за привлечения ресурс и към активните банкови операции и се прилагат от гледна точка на чувствителността на банката спрямо промени в лихвените равнища.

Банката постоянно следи движенията при чуждестранните валути, несъответствията в лихвените нива и в матуритетната структура на своите активи и пасиви. Също така текущо наблюдава промените в цените и доходността на търгуваните държавни ценни книжа. Лихвеният риск се следи активно от отделите за анализ, управление на риска и ликвидност, за да се осигури съответствие с пазарните рискови ограничения. Комитетът за управление на активите и пасивите следи текущо лихвения риск, на който е изложена банката и взема решения за промяна на лихвените нива.

Таблицата по-долу обобщава лихвения риск на банката. В нея са включени финансовите активи и пасиви на банката по балансова стойност съгласно лихвените клаузи заложени в договорите и матуритетната им структура и чувствителността им спрямо поведението на лихвените проценти по периоди:

Анализ на лихвената чувствителност

		Финансови активи и пасиви					
31 декември 2020 г.	**Балансова стойност**	**До 3 мес.**	**3 - 6 мес.**	**6 - 12 мес.**	**1 - 5 години**	**Над 5 години**	**Безлихвени**
	BGN '000	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	212,659	-	-	-	-	-
Вземания от банки	20,382	20,382	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	646,342	602,314	15,576	23,952	2,055	2,445	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	7,755	1,974	17,665	46,239	38,082	132
Ценни книжа по амортизирана стойност	83,668	-	-	16,385	60,724	6,559	-
Други финансови активи	647	-	-	-	-	-	647
Общо активи	**1,075,545**	**843,110**	**17,550**	**58,002**	**109,018**	**47,086**	**779**
Задължения към банки	(8,975)	(8,975)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(999,020)	(740,928)	(71,609)	(125,322)	(61,161)	-	-
Други финансови пасиви	(7,228)	(371)	(367)	(704)	(2,772)	(577)	(2,437)
Общо пасиви	**(1,015,223)**	**(750,274)**	**(71,976)**	**(126,026)**	**(63,933)**	**(577)**	**(2,437)**
Разлика	**60,322**	**92,836**	**(54,426)**	**(68,024)**	**45,085**	**46,509**	**(1,658)**

31 декември 2019 г.	Балансова стойност	Финансови активи и пасиви					
		До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години	Безлихвени
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	119,586	119,586	-	-	-	-	-
Вземания от банки	116,734	116,734	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	588,554	549,860	13,437	18,174	4,009	3,074	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	48,155	13,114	4,262	2,054	17,834	10,760	131
Ценни книжа по амортизирана стойност	56,577	5,098	-	10,154	41,325	-	-
Други финансови активи	1,228	-	-	-	-	-	1,228
Общо активи	**930,834**	**804,392**	**17,699**	**30,382**	**63,168**	**13,834**	**1,359**
Задължения към банки	(11,338)	(11,338)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(861,583)	(607,104)	(89,666)	(120,592)	(44,221)	-	-
Други финансови пасиви	(6,920)	(394)	(377)	(661)	(3,034)	(463)	(1,991)
Общо пасиви	**(879,841)**	**(618,836)**	**(90,043)**	**(121,253)**	**(47,255)**	**(463)**	**(1,991)**
Разлика	**50,993**	**185,556**	**(72,344)**	**(90,871)**	**15,913**	**13,371**	**(632)**

Чувствителност на финансовия резултат към промяна на лихвените нива

Таблицата по-долу показва чувствителността на банката при възможни промени с 0.10 и 0.20 пункта в лихвения процент, изчислени на база поддържана от банката средно месечна структура на лихвено чувствителни активи и пасиви и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	Ефект върху собствения капитал
		2020	2020
		BGN '000	BGN '000
Лева	10 bp/(10 bp)	258/(258)	258/(258)
други валути	10 bp/(10 bp)	250/(250)	250/(250)
Лева	20 bp/(20 bp)	517/(517)	517/(517)
други валути	20 bp/(20 bp)	501/(501)	501/(501)

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	Ефект върху собствения капитал
		2019	2019
		BGN '000	BGN '000
Лева	10 bp/(10 bp)	224/(224)	224/(224)
други валути	10 bp/(10 bp)	217/(217)	217/(217)
Лева	20 bp/(20 bp)	446/(446)	446/(446)
други валути	20 bp/(20 bp)	434/(434)	434/(434)

3.2.2.Валутен и ценови риск

Валутен риск

Валутният риск е риск от влиянието на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на банката в резултат на открити валутни позиции. Нетната позиция във всяка валута се следи постоянно от ръководството на банката и Дирекция "Финансови пазари и инвестиции", както и от членовете на Комитета за управление на активите и пасивите. Банката е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в чуждестранна валута. След въвеждането на Валутен борд в Република България, българският лев е фиксиран към еврото, поради което не съществува открит валутен риск, свързан с еврото като влияние върху показателите в отчетите оказват движенията в обменните курсове на лева спрямо валутите извън Еврозоната. Валутният риск е риск от негативното влияние на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на банката. Политика на банката е основната част от активите и пасивите да са деноминирани в евро или левове. Допълнително банката не извършва съществени сделки и не държи открити позиции във валути различни от евро.

Дирекция "Финансови пазари и инвестиции" управлява активите и пасивите на банката в рамките на определените лимити за постигане на заложените цели и показатели за възвращаемост на инвестициите. Ежедневно се следи размера на откритата валутна позиция на банката по отделни валути и се предприемат необходимите действия за минимизиране на евентуалните загуби за банката от промяна на валутните курсове. Анализите показват, че банката е изложена на минимален валутен риск, тъй като поддържа ежедневно лимитирани открити позиции по отделните видове валута, различна от еврото, което е с фиксиран курс спрямо българския лев. Следващата таблица обобщава експозицията на банката към валутен риск. В нея са включени финансовите инструменти и условните задължения и ангажименти на банката по балансова стойност, категоризирани по вид валута.

31 декември 2020 г.	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
Финансови активи	**BGN'000**	**BGN'000**	**BGN'000**	**BGN'000**	**BGN'000**
Парични средства и вземания от Централната Банка	937	38,844	172,357	521	**212,659**
Вземания от банки	1,099	11,891	4,930	2,462	**20,382**
Кредити и аванси на клиенти	2,399	257,239	386,704	-	**646,342**
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	111,749	98	-	**111,847**
Ценни книжа по амортизирана стойност	-	43,029	40,639	-	**83,668**
Други финансови активи	495	39	113	-	**647**
Общо финансови активи	**4,930**	**462,791**	**604,841**	**2,983**	**1,075,545**
Финансови пасиви					
Задължения към банки	-	-	8,975	-	**8,975**
Задължения към клиенти	23,435	336,507	636,082	2,996	**999,020**
Други финансови пасиви	617	4,307	2,299	5	**7,228**
Общо финансови пасиви	**24,052**	**340,814**	**647,356**	**3,001**	**1,015,223**
Нетна балансова валутна позиция	**(19,122)**	**121,978**	**(42,515)**	**(18)**	**60,323**
Задбалансова валутна позиция	**19,126**	**-**	**-**	**-**	**19,126**
Открита валутна позиция	**4**	**-**	**-**	**(18)**	**(14)**
Условни задължения и ангажименти	**102**	**31,437**	**64,523**	**-**	**96,062**

31 декември 2019 г.	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
Финансови активи	**BGN'000**	**BGN'000**	**BGN'000**	**BGN'000**	**BGN'000**
Парични средства и вземания от Централната Банка	1,177	11,432	106,521	456	**119,586**
Вземания от банки	14,921	88,728	9,587	3,498	**116,734**
Кредити и аванси на клиенти	4,538	268,886	315,130	-	**588,554**
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	44,534	3,621	-	**48,155**
Ценни книжа по амортизирана стойност	-	30,419	26,158	-	**56,577**
Други финансови активи	535	42	651	-	**1,228**
Общо финансови активи	**21,171**	**444,041**	**461,668**	**3,954**	**930,834**
Финансови пасиви					
Задължения към банки	-	-	11,338	-	**11,338**
Задължения към клиенти	20,991	240,020	596,829	3,743	**861,583**
Други финансови пасиви	94	4,016	2,810	-	**6,920**
Общо финансови пасиви	**21,085**	**244,036**	**610,977**	**3,743**	**879,841**
Нетна балансова валутна позиция	**86**	**200,005**	**(149,309)**	**211**	**50,993**
Задбалансова валутна позиция	**(105)**	**265**	**-**	**(161)**	**(1)**
Открита валутна позиция	**(19)**	**-**	**-**	**50**	**31**
Условни задължения и ангажименти	**-**	**24,100**	**65,493**	**-**	**89,593**

По отношение на паричните активи и пасиви в чуждестранна валута, които не са хеджирани, банката поддържа приемлива нетна експозиция като купува и продава чуждестранна валута на спот курсове, когато определи за подходящо.

Анализ на валутната чувствителност

Валутната чувствителност се определя от промяната във валутните курсове на валутите, в които банката поддържа открити позиции. Към отчетната дата това е основно щатския долар. Анализът на чувствителността на банката спрямо промените във валутните курсове е направен на база състоянието и структурата на валутните активи и пасиви и откритата валутна позиция към 31 декември. Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Влиянието на щатския долар и другите валути при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху печалбата на банката (след облагане).

Ръководството е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на валутните активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на банката през годината.

Ценови риск на ценните книжа

Ценовият риск е един от пазарните рискове, който е свързан с намаляване стойността на инвестицията в резултат на неблагоприятни промени на нивата на пазарните цени. Основните факторите, оказващи влияние върху цените са макроикномически, отразяващи цялостното състояние на емитента, политическата конюнктура, особеностите на дадения отрасъл, очакванията на местния и международния пазар и участниците на него базирани както на реална информация, така и на чисто субективни обстоятелства. Рязкото понижение на цената на ценните книжа, би било неблагоприятно в няколко отношения, както реализиране на финансови загуби, така и евентуално влошаване на ликвидността, загуба на пазарни позиции. Банката управлява този вид риск като включва в портфейла различни видове ценни книжа и само ценни книжа на първокласни емитенти, със средно и високо кредитно качество. При всяко решение за покупка на финансови инструменти, както и периодично след това, задължително се изследват формалните критерии за ликвидност на финансовите инструменти, съгласно вътрешните правила на банката.

3.3.Ликвиден риск

Ликвидният риск е риска, при който банката не може да посрещне своите задължения, когато те са дължими като резултат от тегления от депозанти, парични изисквания от ангажименти по договори или други парични изходящи потоци. Подобни изходящи парични потоци биха намалили наличните парични средства на банката за предоставяне на кредити на клиенти, търговски дейности и инвестиране. При извънредни обстоятелства липсата на ликвидност може да рефлектира в намаления в отчета на финасовите позиции и продажба на активи или в потенциалната невъзможност от страна на банката да изпълни заемните си ангажименти. Рискът от невъзможността на банката да посрещне своите задължения е присъщ на всички банкови операции и може да бъде повлиян от различни специфични за институцията или по-общи пазарни събития включително, но без да се ограничават, до кредитни събития, системни шокове и природни бедствия.

Процесът по управление на ликвидността на банката, се осъществява под надзора на управление "Финасови пазари и инвестиции" и включва:

- ежедневно осигуряване на средства чрез контрол на бъдещите парични потоци, за да бъдат посрещнати нуждите от ресурс. Това включва привличане на средства при падежиране на наличните ресурси или при заемане от клиенти.
- контрол на ликвидните коефициенти от отчета за финансовото състояние срещу вътрешни или регулаторни изисквания; и
- управление на концентрацията и профила на падежиране на задълженията на банката.

Мониторингът и отчитането се осъществява под формата на измерване и прогнозиране на паричния поток към следващия ден, седмица или месец, тъй като това са ключови периоди за управление на ликвидността. Изходната точка за тези преценки е анализ на договорения падеж на финасовите пасиви и очакваната дата за събиране на финансови активи.

Банката разработва подходящи политики, които да осигуряват следното:

- поддържане на достатъчно ликвидни активи, които да покрият съответните пасиви;
- разумно съотношение на средносрочни активи, финансирани със средносрочни пасиви; и
- ежедневен контрол на ликвидността.

Управителният съвет на банката определя Комитета за управление на активите и пасивите (КУАП) като отговорен орган за управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск.

КУАП е постоянно действащ колективен орган, който отговаря за управлението на активите и пасивите, както и за разработването и използването на системата за управление на ликвидността на Търговска Банка Д АД. В качеството си на орган за управление на ликвидността, е компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях. КУАП анализира всички отчети по ликвидността, стрес-тестовете и сценариите при ликвидна криза в съответствие с изискванията на банковото законодателство и Правилата за управление на ликвидността. Комитетът следи отчетите за валутните структури по активи и пасиви, отчетите за открити позиции и рисковата структура на портфейла от ценни книжа.

Изискванията за ликвидност във връзка с издадени гаранции са значително по-малки в сравнение със сумата на ангажиментите, тъй като банката обичайно не очаква трето лице да изтегли средствата по договора. Общата непогасена договорена сума на тези ангажименти не винаги представлява бъдещи потребности от парични средства, тъй като срокът на голяма част от тези ангажименти ще изтече или ще бъде прекратен без да бъдат финансирани.

Дирекция "Финансови пазари и инвестиции" контролира непокритите средносрочни активи, нивото и типа на неусвоените кредитни ангажименти, използването на овърдрафти и влиянието на задбалансовите пасиви като гаранции и стенд-бай акредитиви.

Източниците на финасиране се наблюдават редовно с цел поддържане на разнообразие по валути, географско местонахождение, доставчици, продукт и срок.

В таблицата по-долу са представени стойностите в проценти на съотношението за краткосрочна ликвидност:

	2020	2019
	%	%
Към 31 декември	265,34%	274,62%
Средна стойност за периода	290,55%	370,64%
Най-високо за периода	405,97%	487,82%
Най-ниско за периода	197,81%	274,62%

Таблицата по-долу представя матуритетната структура на финансовите активи и пасиви по балансова стойност и задбалансовите ангажименти на банката към 31 декември по остатъчен матуритет:

31 декември 2020 г.	**Балансова стойност**	**По-малко от 1 месец**	**От 1-3 месеца**	**От 3 месеца до 1 година**	**От 1 - 5 години**	**Над 5 години**
	BGN '000	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**	**BGN '000**
Парични средства и вземания от Централната Банка	212 659	212 659	-	-	-	-
Вземания от банки	20,382	20,382	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	646,342	12,724	60,012	134,967	281,925	156,714
Ценни книжа на разположение за продажба	111,847	132	7,755	17,665	48,213	38,082
Ценни книжа държани до падеж	83,668	-	-	16,385	60,724	6,559
Други финансови активи	647	-	647	-	-	-
Общо активи	**1 075,545**	**245,897**	**68,414**	**169,017**	**390,862**	**201,355**
Задължения към банки	8,975	-	11	1,992	6,972	-
Задължения към клиенти	999,020	651,197	85,463	199,559	61,738	1,063
Други финансови пасиви	7,228	124	2,684	1,071	2,772	577
Общо пасиви	**1 015,223**	**651,321**	**88,158**	**202,622**	**71,482**	**1,640**
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	**92,062**	**67,314**	**13,003**	**9,698**	**6,025**	**22**

31 декември 2019 година	Балансова стойност	По-малко от 1 месец	От 1-3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 - 5 години	Над 5 години
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	119,586	119,586	-	-	-	-
Вземания от банки	116,734	116,734	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	588,554	8,228	31,720	157,670	241,413	149,523
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	48,155	131	7,439	4,034	25,616	10,935
Ценни книжа по амортизирана стойност	56,577	4,271	-	10,331	41,975	-
Други финансови активи	1,228	-	1,228	-	-	-
Общо активи	**930,834**	**248,950**	**40,387**	**172,035**	**309,004**	**160,458**
Задължения към банки	11,338	-	14	2,059	9,265	-
Задължения към клиенти	861,583	516,020	56,420	241,122	47,444	577
Други финансови пасиви	6,920	132	2,253	1,038	3,030	467
Общо пасиви	**879,841**	**516,152**	**58,687**	**244,219**	**59,739**	**1,044**
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	**89,593**	**55,116**	**5,176**	**19,881**	**9,255**	**165**

По-долу са представени финансовите активи и пасиви и задбалансовите ангажименти на банката, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на отчета за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви за балансовите позиции, а неусвоените ангажименти по кредити и условни ангажименти са представени по задбалансовата стойност на ангажимента.

31 декември 2020 г.	По-малко от 1 месец	От 1-3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 - 5 години	Над 5 години	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната банка	212,659	-	-	-	-	212,659
Вземания от банки	20,387	-	-	-	-	20,387
Предоставени кредити и аванси на клиенти	56,219	59,849	158,337	298,843	190,482	763,730
Ценни книжа на разположение за продажба	132	7,898	18,626	54,596	39,939	121,191
Ценни книжа държани до падеж	29	109	17,306	63,040	6,867	87,351
Други финансови активи	-	647	-	-	-	647
Общо активи	**289,426**	**68,503**	**194,269**	**416,479**	**237,288**	**1,205,965**
Задължения към банки	12	23	2,098	7,456	-	9,589
Задължения към клиенти	682,716	58,389	192,479	66,415	-	999,999
Други финансови пасиви	128	2,692	1,101	2,838	588	7,347
Общо пасиви	**682,856**	**61,104**	**195,678**	**76,709**	**588**	**1,016,935**
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	**67,314**	**13,003**	**9,698**	**6,025**	**22**	**96,062**

31 декември 2019 г.	По-малко от 1 месец	От 1-3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 - 5 години	Над 5 години	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната банка	119,586	-	-	-	-	119,586
Вземания от банки	91,643	25,413	-	-	-	117,056
Предоставени кредити и аванси на клиенти	58,607	25,079	177,951	265,959	172,231	699,827
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	131	7,446	2,534	29,583	11,282	50,976
Ценни книжа по амортизирана стойност	4,325	74	11,330	44,308	-	60,037
Други финансови активи	-	1,228	-	-	-	1,228
Общо активи	**274,292**	**59,240**	**191,815**	**339,850**	**183,513**	**1,048,710**
Задължения към банки	16	30	2,192	8,894	1,105	12,237
Задължения към клиенти	546,764	60,141	205,337	50,118	-	862,360
Други финансови пасиви	137	2,261	1,071	3,102	477	7,048
Общо пасиви	**546,917**	**62,432**	**208,600**	**62,114**	**1,582**	**881,645**
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	**55,116**	**5,176**	**19,881**	**9,255**	**165**	**89,593**

3.4.Доверени активи на отговорно пазене

Банката е регистрирана като инвестиционен посредник и извършва операции за клиенти в съответствие с изисквания на Наредба 38 на КФН. Банката има одобрена политика, във връзка с доверителните си операции за клиенти, която е изготвена на база изискванията на чл.28-31 на Наредба 38 на КФН.

Банката поддържа отчетност и условия относно държането на финансови инструменти и парични средства по начин, който й позволява във всеки момент незабавно да разграничи държаните за един клиент активи от активите на останалите клиенти и от собствените активи на банката. Банката като инвестиционен посредник полага дължимата грижа при:

- избора на депозитарна институция, в която да съхранява финансовите инструменти на своите клиенти, и при определяне на условията по договора с нея;
- извършване на периодичен преглед и оценка на депозитарната институция и на условията по сключения договор с нея във връзка със съхранението на финансовите инструменти на своите клиенти, най-малко веднъж годишно.

3.5.Управление на собствения капитал

От 2014 година е в сила пакет ДКИ IV (Директива 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 575/2013), който включва изисквания за изчисляване и отчетност във връзка с капиталовите изисквания и финансовата информация. Обхватът, честотата и сроковете за предоставяне на тази информация пред регулаторния орган са въведени чрез Регламент (ЕС) № 680/2014 от 16 април 2014 г. В резултат на това регулаторните изисквания за капитал на Търговска Банка Д АД са

базирани на разпоредбите на пакет ДКИ IV, Отчетни изисквания по Регламент(ЕС) №680/2014 – Собствен капитал и капиталови изисквания – COREP.

(1) Регулаторен капитал

Собственият капитал за регулаторни цели на банката се състои от следните елементи:

- Капитал от първи ред (цялата сума се класифицира като базов собствен капитал от първи ред), който се състои от емитиран капитал, премийни резерви и общи резерви намалени със следните отбиви – положителна репутация, нематериални активи и други регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.

- Капитал от втори ред: резервите от преоценка на недвижимите имоти, използвани за банкова дейност, намалени с регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.

Банката установява отношението на обща капиталова адекватност като процентно съотношение между собствения (регулаторен) капитал и рисково-претеглените активи. Рисково-претеглените активи представляват сумата от рисково-претеглените активи за кредитен, пазарен и операционен риск. Адекватността на първичния капитал е процентното съотношение между капитала от първи ред и рисково-претеглените активи. Отношението на общата капиталова адекватност не може да бъде по-малко от 14,5% (минимален процент на обща капиталова адекватност – 8%, предпазен капиталов буфер - 2,5%, буфер за системен риск - 3%, антицикличен капиталов буфер, приложим за кредитни рискови експозиции в Република България - 0,5%, допълнително капиталово изискване от процес по надзорен преглед и оценка – 0,5%).

Капиталови показатели

Собствен капитал (капиталова база)	**Базел III 31.12.2020 BGN '000**	**Базел III 31.12.2019 BGN '000**
Базов собствен капитал от първи ред		
Изплатени капиталови инструменти	90,064	90,064
Резерви	44,325	36,427
Натрупан друг всеобхватен доход	2,632	1,697
Намаления на базовия собствен капитал от първи ред:		
Нематериални активи	(2,972)	(1,228)
Други преходни корекции на Базов собствен капитал от първи ред	(773)	(38)
Инструменти на базовия собствен капитал от първи ред на предприятия от финансовия сектор, когато институцията има значителни инвестиции	-	-
Превишение на сумата, която се приспада от позициите на допълнителния капитал от първи ред над допълнителния капитал от първи ред	-	-
Общо	**133,276**	**126,922**
Капитал от втори ред	-	-
Собствен капитал	**133,276**	**126,922**

Рисково претеглени активи	**31.12.2020**	**31.12.2019**
	BGN '000	**BGN '000**
Размер на балансова рисково претеглена експозиция	551,388	645,148
Размер на задбалансова рисково претеглена експозиция	29,927	27,406
Общо рисково претеглени активи за кредитен риск	**581,315**	**672,554**
Общ размер на експозициите към позиционен, валутен и стоков риск	**-**	**-**
Общ размер на рисковите експозиции за операционен риск	**64,138**	**64,900**
Общ размер на рисковите експозиции	**645,453**	**737,454**

Капиталови съотношения	**31.12.2020**	**31.12.2019**
Отношение на обща капиталова адекватност	20,65%	17,21%
Отношение на адекватност на капитала от първи ред	20,65%	17,21%

Политиката на Търговска Банка Д АД по управление и разпределение на капитала се определя от Управителния съвет на банката. Разпределението на капитала между различните операции и дейности има за задача да оптимизира доходността от алокирания капитал. Процесът се осъществява под ръководството на Комитета за управление на активите и пасивите, като се прави преглед на нивата на поетия от банката кредитен, пазарен и оперативен риск.

4.НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ

Нетният доход от лихви, включва:

	2020	**2019**
	BGN '000	**BGN '000**
Приходи от лихви		
Предоставени кредити и аванси на клиенти	26,305	24,086
Ценни книжа по амортизирана стойност	1,569	1,570
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	1,111	779
Депозити в банки	108	498
	29,093	**26,933**
Разходи за лихви		
Депозити от клиенти	(2,366)	(2,362)
Депозити в банки*	(228)	(160)
Текущи сметки в други банки*	(185)	(310)
Лихви по лизингови договори	(49)	(65)
	(2,828)	**(2,897)**
Нетен доход от лихви	**26,265**	**24,036**

**Сумите представляват начислени лихви върху свободни парични средства по сметки в БНБ и/или други кореспондентски банки*

5.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ

Нетният доход от такси и комисионни, включва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Приходи от такси и комисионни		
Касови операции и парични преводи	3,319	4,378
Такси за комуникации	2,643	2,530
Обслужване на клиентски сметки	1,899	1,442
Такси и комисионни по кредитни сметки	514	386
Такси по банкови гаранции и акредитиви	278	311
Други	131	46
	8,784	**9,093**

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Разходи за такси и комисионни		
Такси по електронни дебитни карти	(958)	(860)
Обслужване на ностро сметки в други банки	(168)	(212)
Операции с ценни книжа	(64)	(31)
Освобождаване от касови наличности	(28)	(25)
Други	(42)	(45)
	(1,260)	**(1,173)**
Нетен доход от такси и комисионни	**7,524**	**7,920**

6.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ

Нетният доход от търговски операции, включва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Нетна печалба от операции в чуждестранна валута	1,618	1,593
Нетна печалба от преоценка на валутни активи и пасиви	98	358
Нетна печалба от операции с ценни книжа	(30)	-
	1,686	**1,951**

7.НЕТНА ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ

Нетната загуба от обезценка на финансови активи, включва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Начислена обезценка на предоставени кредити и аванси	*7,149*	*2,921*
Възстановена обезценка на предоставени кредити и аванси	*(3,296)*	*(3,209)*
Нетна загуба/(печалба) от обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени кредити и аванси	**3,853**	**(288)**
Нетна (печалба)/загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по ностро сметки и междубанкови депозити	(314)	292
Нетна загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	94	28
Нетна загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по други финансови активи	41	64
Нетна загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по амортизирана стойност	17	122
	3,691	**218**

***Нетната загуба/(печалба) от обезценка за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси* на клиенти е както следва:**

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Обезценки/(възстановяване на обезценки) за кредитни загуби по кредити на индивидуален принцип (специфични), нетно	734	(864)
Обезценки за кредитни загуби по кредити, свързани с общ кредитен риск, на портфейлен принцип (колективни), нетно	3,119	576
	3,853	**(288)**

8.ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА

Другите доходи от дейността на банката включват:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Приходи от продажба на нефинансови услуги	298	274
Приходи от наеми на инвестиционни имоти	181	373
Приходи от продажба на инвестиционни имоти	*106*	*168*
Балансова стойност на продадени инвестиционни имоти	*(84)*	*(161)*
Печалба от продажба на инвестиционни имоти	22	7
Приходи от продажба на други активи	*1,890*	*1,406*
Балансова стойност на продадени други активи	*(778)*	*(745)*
Печалба от продажба на други активи	1,112	661
Приходи от продажба на активи държани за продажба	*284*	*316*
Балансова стойност на продадените активи държани за продажба	*(259)*	*(254)*
Печалба от продажба на активи държани за продажба	25	62
Други оперативни приходи	107	521
	1,745	**1,898**

9.АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Административните разходи за дейността включват:

	2019 BGN '000	2019 BGN '000
Разходи за персонал	12,328	13,128
Разходи за амортизации	3,432	3,382
Други административно-оперативни разходи	9,413	10,288
	25,173	**26,798**

Разходите за персонала включват:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Текущи възнаграждения	10,206	10,944
Вноски по социалното осигуряване	1,800	1,848
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране *(Приложение № 28)*	57	57
Начислени суми за неизползвани отпуски	265	279
Общо	**12,328**	**13,128**

Другите административно-оперативни разходи включват:	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Комуникации и ИТ услуги	2,191	1,809
Други данъци и такси	1,499	1,131
Годишна вноска във Фонд за гарантиране на влоговете в банки	1,280	1,246
Охрана и инкасова дейност	1,087	1,074
Материали	769	778
Поддръжка на офис, офис техника, автомобили	535	566
Консултантски, одит и правни услуги	379	334
Реклама и представителни мероприятия	264	423
Провизии по съдебно дело	189	-
Наем	177	217
Застраховки	138	123
Членство	47	44
Фонд за преструктуриране на банките	29	1,755
Командировки	20	76
Други разходи	809	712
Общо	**9,413**	**10,288**

Фондът за гарантиране на влоговете в банките определя дължимите премийни вноски за всяка банка, като отчита рисковия й профил и сумата на гарантираните влогове в банката за предходната година, изчислена като средна стойност от размера на гарантираните влогове към края на всяко тримесечие. Премийните вноски могат да бъдат годишни, извънредни, годишни премийни вноски в намален размер.

Начислените разходи за годината за задължителен съвместен одит на индивидуалния годишен финансов отчет на банката са в размер на 76 х. лв. (2019 г.: 80 х. лв.).

10.РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Основните компоненти на разхода за данък за периодите, завършващи на 31 декември са:

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалба или загуба за годината)		
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	8,066	8,766
Текущ разход за данък върху печалбата за годината – 10% (2019 г.: 10 %)	(801)	(877)
Отсрочени данъци върху печалбата от:		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	(26)	(15)
Общо разход за данък от печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	**(827)**	**(892)**

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Равнение на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат		
Счетоводна печалба за годината	8,356	8,789
Данъци върху печалбата – 10% (2019 г.: 10%)	(836)	(879)
От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:		
увеличения – 110 х. лв. (2019 г.: 129 х. лв.)	(11)	(13)
намаление – 201 х. лв. (2019 г.: няма)	20	-
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	**(827)**	**(892)**

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2020 BGN'000			2019 BGN'000		
	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък
Компоненти, които нама да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи	(21)	-	(21)	(1)	-	(1)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	863	-	863	1,436	-	1,436
Нетна промяна в коректива за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	95	-	95	28	-	28
Общо друг всеобхватен доход за годината	**937**	**-**	**937**	**1,463**	**-**	**1,463**

11.ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Другият всеобхватен доход включва:	***2020 BGN '000***	***2019 BGN '000***
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход:		
Печалби/(Загуби) възникнали през годината	*863*	*1,436*
	863	1,436
Нетна промяна в коректива за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	95	28
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи (*Приложение № 28*)	(21)	(1)
	937	1,463
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	-	-
Общ всеобхватен доход за годината	**937**	**1,463**

12.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА

Паричните средства и вземания от Централната банка включват:

	31.12.2020 BGN '000	**31.12.2019 BGN '000**
Парични средства в каса (*Приложение № 30*)	20,492	21,184
Вземания от Централната банка *(Приложение № 30)*, в т.ч.:	192,167	98,402
Разплащателна сметка	*110,223*	*22,730*
Минимален задължителен резерв в лева	*81,944*	*75,672*
	212,659	**119,586**

Българската народна банка може да начислява лихва в левове върху задължителните минимални резерви и свръхрезервите в размер, определен от Управителния съвет на БНБ. Лихвата върху свръхрезервите може да бъде отрицателна величина, освен ако свръхрезервите са наложени в резултат на надзорна мярка.

13.ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ

Брутната балансова стойност, корективът за кредитни загуби и амортизираната стойност на вземанията от банки, по видове, към 31 декември са както следва:

	31.12.2020 BGN '000	**31.12.2019 BGN '000**
Срочни депозити	152	75,372
Разплащателни сметки и депозити на виждане	20,234	41,680
Местни банки	*5,929*	*30,895*
Чуждестранни банки	*14,305*	*10,785*
Очаквани кредитни загуби	*(4)*	*(318)*
	20,382	**116,734**

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. вземанията от банки са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са калкулирани на индивидуална основа (*Приложение № 7).*

Движението в коректива за *очаквани кредитни загуби* на вземанията от банки е както следва:

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Салдо на 1 януари	(318)	(26)
Увеличение на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	(165)	(365)
Намаление (възстановяване) на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	479	73
Салдо на 31 декември	(4)	(318)

14.ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ

Към 31 декември балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти включва:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Кредити	670,949	611,622
Вземания по финансов лизинг	12,503	13,905
	683,452	**625,527**
Коректив за кредитни загуби	*(37,110)*	*(36,973)*
	646,342	**588,554**

Таблицата по-долу представя брутната балансова стойност на предоставените кредити и вземания по финансов лизинг по вид клиент:

Анализ по видове клиенти	**31.12.2020 BGN '000**	**31.12.2019 BGN '000**
Предприятия	**553,674**	**522,195**
Физически лица		
- потребителски	54,164	46,928
- жилищни ипотечни кредити	69,454	51,175
Общо физически лица	**123,618**	**98,103**
Земеделски производители	**6,160**	**5,229**
	683,452	**625,527**

Движението на коректива за кредитни загуби по предоставените кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг е както следва:

	Фаза 1 (колективна обезценка)	Фаза 2 (колективна обезценка)	Фаза 3 (индивидуална обезценка)	2020 общо	2019 общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	**(2,832)**	**(1,812)**	**(32,329)**	**(36,973)**	**(39,482)**
Начислена обезценка	(2,483)	(1,763)	(2,903)	(7,149)	(2,921)
Възстановена обезценка	713	584	2,000	3,297	3,209
Отписани	-	-	3,715	3,715	2,221
Салдо на 31 декември	**(4,602)**	**(2,991)**	**(29,517)**	**(37,110)**	**(36,973)**

Към 31 декември салдото на коректива за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг, включва:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Кредитни загуби на индивидуална основа (специфични)	29,516	32,329
Кредитни загуби на портфейлна основа (колективна)	7,594	4,644
	37,110	**36,973**

Към 31 декември 2020 година ефекът от КОВИД-19 върху нетната загуба от обезценка на кредити и аванси на клиенти, засегнати от КОВИД мерки и отрасли е в размер на 1,591 х.лв., като ефектът при физическите лица е 252 хил. лв. и при предприятията е 1,339 хил.лв. Ефектите отразяват и актуалните макроикономическите прогнози в прилагания от банката модел за определяне на очаквани кредитни загуби.

Лизинг

Нетната инвестиция във финансов лизинг представлява разликата между брутната инвестиция във финансов лизинг, намалена с нереализирания финансов приход и начислената обезценка и е както следва:

Нетна инвестиция във финансов лизинг	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Брутна инвестиция във финансов лизинг	16,977	18,330
Нереализиран финансов доход	(4,304)	(4,207)
Нетни минимални лизингови плащания	**12,673**	**14,123**
Коректив за кредитни загуби	(170)	(218)
Нетна инвестиция във финансов лизинг	**12,503**	**13,905**

Нетната инвестиция във финансов лизинг се разпределя, както следва:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Нетна инвестиция във финансов лизинг		
С падеж до 1 година	-	-
С падеж от 1 до 5 години	3,678	4,190
С падеж над 5 години	8,825	9,715
	12,503	**13,905**

Концентрацията на банката в десетте най-големи групи експозиции към клиенти е както следва:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Обща брутна балансова стойност на десетте най-големи експозиции към клиенти *	204,584	175,899
Процент от сумата на брутните кредити и задбалансовите ангажименти (Приложение № 3.1)	26,25%	24,60%

* С включени свързани клиенти, балансов и задбалансов ангажимент

15. ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към 31 декември 2020 г., са както следва:

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Държавни облигации – Република България					
Дългосрочни облигации, деноминирани в евро	**37,044**	**42,510**	*0.375% - 3.00%*	*0.21% - 0.79%*	*септември 2024 - септември 2030*
Държавни облигации – Република Турция					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	1,956	2,020	*4.35%*	*2.43%*	*ноември 2021*
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	10,514	*4.125%*	*3.62%*	*април 2023*
	11,735	**12,534**			
Държавни облигации – Румъния					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	1,956	1,981	*1.25%*	*0,12%*	*февруари 2021*
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	6,845	6,965	*1,00%*	*0,23%*	*декември 2023*
Дългосрочни облигации, деноминирани в евро	5,868	6,487	*2.875%*	*0.15%*	*октомври 2024*
	14,669	**15,433**			
Държавни облигации – Република Хърватия					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	**6,845**	**7,398**	*3.875%*	*0.26%*	*май 2022*
Корпоративни облигации					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	21,221	21,419	*0% - 4.875%*	*0.32% - 4.57%*	*март 2021 - декември 2021*
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	1,662	1,974	*6.00 %*	*4.69%*	*април 2023*
Дългосрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	10,447	*3,50%*	*3,48%*	*юни 2025*
	32,662	**33,840**			
ОБЩО ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА	**102,955**	**111,715**			

КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДВД		
Акции деноминирани в лева	**20**	**98**
Акции деноминирани в евро	**-**	**34**
ОБЩО КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА	**20**	**132**
ОБЩО	**102,975**	**111,847**

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДВД					
Държавни облигации – Република България					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	3,490	3,524	1.85%	1.00%	февруари 2020
Държавни облигации – Република Турция					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	1,956	2,051	5.125%	2.13%	май 2020
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	1,956	2,070	4.35 %	2.43%	ноември 2021
	3,912	4,121			
Държавни облигации – Република Италия					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	3,912	3,915	0,00%	0,72%	март 2020
Корпоративни облигации					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	1,956	1,982	1.398%	0,44%	септември 2020
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	22,883	23,547	0.072 % - 6.00 %	0.32 %- 4.69%	март 2021 – април 2023
Дългосрочни облигации деноминирани в евро	9,779	10,935	3.50%	3,48%	юни 2025
	34,618	36,464			
ОБЩО ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА	**45,932**	**48,024**			

КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДВД		
Акции деноминирани в лева	*20*	97
Акции деноминирани в евро	-	*34*
ОБЩО КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА	**20**	**131**
ОБЩО	**45,952**	**48,155**

Движението в справедливата стойност на ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Салдо на 1 януари	**48,155**	**49,711**
Увеличение (покупки)	78,067	-
Намаление (продажби и/или падежиране)	(15,751)	(2,911)
Нетно ефект от преоценки до справедлива стойност	863	1,436
Изменение в начислените лихви	513	(81)
Салдо на 31 декември	**111,847**	**48,155**

Към 31.12.2020 г. и към 31.12.2019 г. дълговите ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са определени на индивидуална основа (*Приложение № 7*)

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Салдо на 1 януари	**(132)**	**(104)**
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа, признато в друг всеобхватен доход	(150)	(48)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби про дългови ценни книжа, признато в друг всеобхватен доход	55	20
Салдо на 31 декември	**(227)**	**(132)**

Към 31.12.2020 г. банката има блокирани ценни книжа, предоставени като обезпечение на бюджетни сметки с балансова стойност в размер на 9,024 хил.лв. (31.12.2019 г.: 3,642 хил.лв.).

16. ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ

Към 31 декември 2020 година балансовата стойност на дълговите ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност, включва:

	номинална стойност	брутна балансова стойност	очаквана кредитна загуба	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Държавни облигации								
Държавни облигации – Република България - в лева	40,485	40,778	-	40,778	41,371	*0.01% - 5.00%*	*0.15%-5.17%*	*юли 2021- януари 2025*
Държавни облигации – Република България - в евро	29,338	30,942	-	30,942	31,765	*2.00 % - 2.95 %*	*0.75 % -2.18%*	*март 2022- март 2027*
Държавни облигации – Република Турция – в евро	11,735	12,087	(139)	11,948	12,087	*4.125 - 4,35%*	*1,69% - 3.91%*	*ноември 2021 – април 2023*
	81,558	**83,807**	**(139)**	**83,668**	**85,223**			

	номинална стойност	брутна балансова стойност	очаквана кредитна загуба	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Държавни облигации								
Държавни облигации – Република България - в лева	25,485	26,280	-	26,280	27,518	*4.00% - 5.00%*	*3.21%-5.17%*	*юли 2020- юли 2023*
Държавни облигации – Република България - в евро	19,848	20,097	-	20,097	20,626	*2.00 % - 3.50 %*	*2.18 % -2.82%*	*януари 2020- март 2022*
Държавни облигации – Република Турция – в евро	9,779	10,322	(122)	10,200	10,292	*4,35%*	*2,43%*	*ноември 2021*
	55,112	**56,699**	**(122)**	**56,577**	**58,436**			

Движението в брутната балансова стойност на ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност е както следва:

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Салдо на 1 януари	56,577	67,722
Придобити през годината	41,860	10,327
Падежирали през годината	(15,515)	(22,436)
Изменение на обезценката за кредитни загуби	(18)	(122)
Изменение на текущо начислена лихва	764	1,086
Салдо на 31 декември	83,668	56,577

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по амортизирана стойност е както следва:

	2020 BGN'000	2019 BGN'000
Салдо на 1 януари 2020 година	**(122)**	-
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	(26)	(126)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	9	4
Салдо на 31 декември 2020 година	**(139)**	**(122)**

Към 31.12.2020 г. инвестициите отчитани по амортизирана стойност на обща стойност 63,190 х.лв. (31.12.2019 г.: 46,788 х.лв.) са блокирани за обезпечаване на бюджетни средства.

17.ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА

Балансовата стойност на *инвестициите в дъщерни дружества* към 31 декември включва инвестиции в следните дружества:

Дъщерно дружество	Държава	31.12.2020 BGN '000	Участие %	31.12.2019 BGN '000	Участие %
Д Имоти ЕООД	България	10,400	100%	12,000	100%
Д Лизинг ЕАД	България	2,200	100%	1,200	100%
Д Застрахователен брокер ЕООД	България	24	100%	24	100%
		12,624		**13,224**	

Предметът на дейност на дъщерните дружества и датата на придобиване е както следва:

- Д Лизинг ЕАД - предоставяне на финансови услуги, без застраховане и допълнително пенсионно осигуряване. Дата на създаване 29.07.2014 г.;
- Д Застрахователен брокер ЕООД - спомагателна дейност във финансовите услуги и застраховането. Дата на придобиване 09.07.2013 г.;
- Д имоти ЕООД - сделки с недвижимо имущество. Дата на придобиване 14.10.2013 г.

Движението на инвестициите в дъщерни дружества е представено по-долу:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Цена на придобиване		
Салдо на 1 януари	**13,224**	**13,224**
Увеличение на капитала на Д Лизинг ЕАД	1,000	-
Намаление на капитала на Д Имоти ЕООД	(1,600)	-
Салдо на 31 декември	**12,624**	**13,224**

На 25.09.2019 г. Търговска банка Д АД, в качеството си на едноличен собственик на капитала на дъщерното дружество Д Имоти ЕООД е взела решение за намаление основния капитал на дружеството чрез освобождаване от задължението за внасяне на 600 хил.лв. (*Приложение № 28*) и съответно намаляване броя на дяловете от капитала. На 21.02.2020 г. по партидата на Д Имоти ЕООД в Търговския регистър е вписано намаление на основния капитал, като размерът на регистрирания и внесен капитал към тази дата е 11,400 х.лв.

На 21.02.2020 г. Управителния съвет на Търговска банка Д АД е взел решение за увеличение на основния капитал на Д Лизинг ЕАД с 1,000 х.лв. чрез издаване на 1,000,000 поименни акции, с номинална стойност 1 лев всяка от тях. На 23.03.2020 г. по партидата на Д Лизинг ЕАД в Търговския регистър е вписано увеличение на основния капитал, като размерът на регистрирания и внесен капитал към тази дата е 2,200 х.лв.

На 20.03.2020 г. Управителния съвет на Търговска банка Д АД е взел решение за намаление на основния капитал на Д Имоти ЕООД с 1,000 х.лв. и съответно намаляване броя на дяловете от капитала. На 10.07.2020 г. по партидата на Д Имоти ЕООД в Търговския регистър е вписано намаление на основния капитал, като размерът на регистрирания и внесен капитал към тази дата е 10,400 х.лв.

Към 31 декември 2020 г. Банката е извършила преглед за наличие на трайни индикатори за обезценка на инвестициите в дъщерни дружества като не бяха установени такива, при които балансовата стойност на инвестициите надвишава тяхната възстановима стойност.

18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Отчетна стойност		
Салдо към 1 януари	**15,173**	**14,479**
Придобити	146	878
Отписани	(102)	(184)
Салдо към 31 декември	**15,217**	**15,173**
Амортизация и загуби от обезценка		
Салдо към 1 януари	**1,888**	**1,634**
Амортизация за периода	287	277
Отписани	(15)	(23)
Обезценка	(3)	-
Салдо към 31 декември	**2,157**	**1,888**
Балансова стойност към 1 януари	**13,285**	**12,845**
Балансова стойност към 31 декември	**13,060**	**13,285**

Към 31.12.2020 г. справедливата стойност на инвестиционните имоти е 16,593 х.лв. (2019 г.: 16,432 х.лв.) (*Приложение № 2.25.2.2*).

19.ИМОТИ, ОБОРУДВАНЕ И АКТИВИ С ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ

	Земя и сгради		Информационно оборудване		Стопански инвентар		Други		В процес на придобиване		Активи с право на ползване		Общо	
	2020 BGN '000	2019 BGN '000	2020 BGN '000	2019 BGN '000	2020 BGN '000	2019 BGN '000	2020 BGN '000	2019 BGN '000	2020 BGN '000	2019 BGN '000	2020 BGN '000	2019 BGN '000	2020 BGN '000	2019 BGN'000
Отчетна стойност														
Салдо на 1 януари	42,183	27,105	5,210	4,840	3,310	3,211	4,035	3,957	1,165	1,098	6,487	6,387	62,390	46,598
Придобити	112	15,078	98	-	39	-	9	13	122	994	150	246	530	16,331
Отписани	-	-	(1)	(73)	(16)	(11)	-	(4)	(2)	(305)	(23)	(146)	(42)	(539)
Трансфер	131	-	47	443	(2)	110	7	69	(1 062)	(622)	-	-	(879)	-
Салдо на 31 декември	42,426	42,183	5,354	5,210	3,331	3,310	4,051	4,035	223	1,165	6,614	6,487	61,999	62,390
Амортизация и загуби от обезценка													-	
Салдо на 1 януари	2,354	1,826	4,286	4,011	2,948	2,783	3,814	3,714	-	-	1,583	-	14,985	12,334
Начислена амортизация за годината	632	528	361	348	102	176	91	104	-	-	1,507	1,646	2,693	2,802
Отписани	-	-	-	(73)	(2)	(11)	(15)	(4)	-	-	(1,240)	(63)	(1,257)	(151)
Салдо на 31 декември	2,986	2,354	4,647	4,286	3,048	2,948	3,890	3,814	-	-	1,850	1,583	16,421	14,985
Балансова стойност														
Балансова стойност на 31 декември	39,440	39,829	707	924	283	362	161	221	223	1,165	4,764	4,904	45,578	47,405
Балансова стойност на 1 януари	39,829	25,279	924	829	362	428	221	243	1 165	1,098	4,904	6,387	47,405	34,264

Към 31.12.2020 г. дълготрайните материални активи на банката включват: земи на стойност 2,457 х.лв. (31.12.2019 г.: 2,455 х.лв.) и сгради с балансова стойност 36,983 х.лв. (31.12.2019 г.: 37,374 х.лв.).

Към 31.12.2020 г. в състава на дълготрайните материални активи са включени активи с отчетна стойност в размер на 9,913 х.лв. (31.12.2019 г.: 8,856 х.лв.), които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в дейността на банката.

Към 31.12.2020 активите с право на ползване са свързани с лизингови договори за ползване на офисни помещения.

20.НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Софтуер и аванси за закупуване на софтуер	
	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Отчетна стойност		
Салдо на 1 януари	**2,740**	**2,229**
Придобити	2,196	511
Отписани	-	-
Салдо на 31 декември	**4,936**	**2,740**
Амортизация и загуби от обезценка		
Салдо на 1 януари	**1,512**	**1,209**
Начислена амортизация за годината	452	303
Отписани	-	-
Салдо на 31 декември	**1,964**	**1,512**
Балансова стойност на 1 януари	**1,228**	**1,020**
Балансова стойност на 31 декември	**2,972**	**1,228**

21. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА

Наличните към 31.12.2020 г. активи за продажба, включващи жилищни имоти на стойност 139 хил.лв. (31.12.2019 г. 146 хил лв) са придобити от банката през 2018 година срещу погасяване на задължения по проблемни кредити на нейни кредитополучатели. Тези активи не се използват и не се планира да се използват в дейността на банката. За тях ръководството активно търси купувачи, с цел тяхната реализация в кратки срокове.

Движението на активите, държани за продажба за двата периода е както следва:

	2020	2019
	BGN '000	BGN '000
Към 1 януари	**146**	**387**
Придобити	295	13
Отписани	(302)	(254)
Към 31 декември	**139**	**146**

22.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Текущите данъчни вземания включват:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Данък върху добавена стойност	112	370
Корпоративен данък върху печалбата	78	63
Общо	**190**	**433**

23.ДРУГИ АКТИВИ

Другите активи включват:	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Активи придобити от обезпечения	*10,317*	*10,669*
Коректив за обезценка	*(358)*	*(359)*
	9,959	10,310
Предплатени разходи	734	536
Гаранционни депозити при доставчици	579	622
Други активи	229	757
Общо	**11,501**	**12,225**

От които:	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Нефинансови активи	10,854	10,997
Финансови активи	647	1,228
Общо	**11,501**	**12,225**

24.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ

Задълженията към банки представляват привлечени средства, свързани с кредитни линии с балансова стойност към 31 декември 2020 г.: 8,975 х.лв. (31.12.2019 г.: 11,338 х.лв.). Вземанията по кредити, които са отпуснати на клиенти на банката по програма на ББР са заложени в полза на ББР.

Договорените условия по *задълженията към банки* са както следва:

	Размер	Валута	Падеж	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Българска банка за развитие АД	15,000	BGN '000	31.05.2025	8,975	11,338
Общо				**8,975**	**11,338**

Промени в пасивите, произтичащи от финансова дейност

В следващата таблица е представено равнението между началните и крайните салда в отчета за финансовото състояние на пасивите, произтичащи от финансова дейност за годината, приключваща на 31 декември 2020 г.:

	01.01.2020	*Изплатен и главници и лихви*	*Плащания по банкови заеми*	*Начисления по метода на ефективен лихвен процент*	*Други непаричн и промени*	*31.12.2020*
Задължения към банки	11,338	(160)	(2,363)	160	-	8,975
Задължения по лизинг	4,929	(1,573)	-	49	1,387	4,792
Общо пасиви от финансова дейност	**16,267**	**(1,733)**	**(2,363)**	**209**	**1,387**	**13,767**

	01.01.2019	*Изплатени главници и лихви*	*Постъпления от банкови заеми*	*Начисления по метода на ефективен лихвен процент*	*Други непарични промени*	*31.12.2019*
Задължения към банки	7,658	(160)	3,680	160	-	11,338
Задължения по лизинг	6,387	(1,685)	-	65	162	4,929
Общо пасиви от финансова дейност	**14,045**	**(1,845)**	3,680	**225**	**162**	**16,267**

25.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ

	31.12.2020 BGN '000	**31.12.2019 BGN '000**
Физически лица		
- срочни	305,447	286,254
- спестовни	88,239	81,095
- безсрочни	87,367	69,268
	481,053	**436,617**
Частни предприятия и други финансови институции		
- срочни	69,556	80,248
- безсрочни	448,411	344,718
	517,967	**424,966**
	999,020	**861,583**

Към 31 декември 2020 г. от общата сума на задълженията към клиенти 2% (31.12.2019 г.: 3%) представляват средства на акционера-едноличен собственик и на свързани с него лица.

В депозитите от клиенти са включени блокирани от банката средства на клиенти: за обезпечение на кредити и на издадени банкови гаранции в размер на 42,712 х.лв. (31.12.2019 г.: 39,983 х.лв.), както и сметки при по-специални условия: набирателни сметки в размер на 416 х. лв. (31.12.2019 г.: 1,349 х. лв х. лв.).

26.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Текущите данъчни задължения, включват:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Данък при източника	25	44
Окончателен данък върху доходите	23	31
Еднократни данъци върху разходите	18	21
Удържан данък върху доходите на физически лица	3	3
	69	**99**

До датата на издаване на настоящия отчет са извършени ревизии и проверки както следва:

- ревизия по ДДС – до 31.12.2009 г.; проверка – за периода 01.09.2019 г.– 30.11.2019 г.
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2009 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2015 г.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на данъчно задълженото лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

27. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

	временна разлика	*данък*	*временна разлика*	*Данък*
	31.12.2020 BGN '000	***31.12.2020 BGN '000***	***31.12.2019 BGN '000***	***31.12.2019 BGN '000***
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(6,398)	(640)	(5,197)	(520)
Общо пасиви по отсрочени данъци	**(6,398)**	**(640)**	**(5,197)**	**(520)**
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	2,532	253	1,669	167
Начисления за неизползван отпуск на персонала и бонуси	367	36	468	47
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	498	50	467	47
Други активи (придобити обезпечения)	358	36	359	36
Активи с право на ползване	18	2	33	3
Провизии по съдебни дела	189	19	-	-
Общо активи по отсрочени данъци	**3,962**	**396**	**2,996**	**300**
Нетни активи по отсрочени данъци върху печалбата	**(2,436)**	**(244)**	**(2,201)**	**(220)**

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на банката да генерира достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2020 година е както следва:

Отсрочени данъчни (пасиви)/активи	***01.01.2020***	***Признати в текущата печалба и загуба***	***31.12.2020***
	BGN '000	**BGN '000**	**BGN '000**
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(520)	(121)	(641)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	47	(10)	37
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	47	3	50
Други активи (придобити обезпечения)	36	-	36
Провизии по съдебни дела	-	19	19
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	167	86	253
Активи право на ползване	3	(1)	2
Общо	**(220)**	**(24)**	**(244)**

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2019 година е както следва:

Отсрочени данъчни (пасиви)/активи	*01.01.2019*	*Признати в текущата печалба и загуба*	*31.12.2019*
	BGN '000	**BGN '000**	**BGN '000**
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(419)	(101)	(520)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	49	(2)	47
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	42	5	47
Други вземания	28	(28)	-
Други активи (придобити обезпечения)	31	5	36
Провизии по съдебни дела	41	(41)	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	23	144	167
Активи право на ползване	-	3	3
Общо	**(205)**	**(15)**	**(220)**

28.ДРУГИ ПАСИВИ

Другите пасиви включват:

	31.12.2020 BGN '000	**31.12.2019 BGN '000**
Задължения по договори за лизинг	4,792	4,929
Преводи за изпълнение	1,285	419
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	498	467
Текущи задължения към персонала и социалното осигуряване	328	430
Получени аванси по продажба на активи, придобити от обезпечения	150	173
Предплатени такси за управление на кредитни сметки	31	27
Задължения по записан, но невнесен капитал в еднолично дъщерно дружество (Приложение №17)	-	600
Гаранции по договори за цесии и акредитиви	-	17
Други задължения	1,020	1,166
	8,104	**8,228**

От които:	**31.12.2020 BGN '000**	**31.12.2019 BGN '000**
Финансови пасиви	7,228	6,920
Нефинансови пасиви	876	1,308
	8,104	**8,228**

Промяната на *задълженията по договорите за лизинг* през 2020 г. е представена в следващата таблица:

	2020 BGN '000	2019 BGN'000
Към 1 януари 2020 г.	**4,929**	**6,387**
Придобити	1,515	246
Начислена лихва за периода	49	65
Плащания	(1,573)	(1,685)
Прекратени	(128)	(84)
Към 31 декември 2020 г.	**4,792**	**4,929**

Текущите задължения към персонала включват начисления по неползвани отпуски и свързаните с тях социалните осигуровки.

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на банката за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи. (*Приложение № 2.20*).

За определяне на тези задължения банката е направила актюерска оценка към 31.12.2020 г., като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	**467**	**420**
Разход за лихви	3	4
Разход за текущ трудов стаж	53	53
Плащания през годината	(46)	(11)
Ефекти от последващи оценки за годината	21	1
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	**498**	**467**

Начислените суми в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Разход за текущ стаж	53	53
Разход за лихви	3	4
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата *(Приложение № 9)*	**56**	**57**
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:		
Актюерски загуби от промени във финансовите предположения	17	12
Актюерски (печалби) от промени в демографските предположения	(23)	(43)
Актюерски загуби от корекции, дължащи се на минал опит	27	32
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи,признати в други компоненти на всеобхватния доход *(Приложение № 11)*	**21**	**1**
Общо	**77**	**58**

При определяне на стойността към 31.12.2020 г. са направени следните актюерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението в България за периода 2017 г. - 2019 г. (31.12.2018 г.: 2013 г. - 2015 г.);
- темп на текучество – приложена е вероятност за предсрочно напускане преди пенсиониране в размер на 5,00% годишно (2019 г.: 4,50 %).
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент 0,60% (31.12.2019 г.: 1.00 %). Той се основава на доходността на емисиите на дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Като се има предвид, че средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 11 години, дисконтовата норма е определена чрез екстраполация;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на банката и е в размер на 2 % годишен ръст за 2020 г. за първите три години и 1 % за целия останал период (2019 г.: 2 %).

29.КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2020 г. регистрираният акционерен капитал на Търговска банка Д АД възлиза на 90,064 х.лв. (31.12.2019 г.: 90,064 х.лв.), разпределени в 90,064 обикновени поименни безналични акции с право на глас с номинална стойност хиляда лева за акция.

Структурата на основния акционерен капитал е както следва:

Акционер	Притежавани акции към 31.12.2020	Процент	Притежавани акции към 31.12.2019	Процент
Фуат Гювен	50,000	55.52%	50,000	55.52%
Фортера АД	40,064	44.48%	40,064	44.48%
Общо	**90,064**	**100%**	**90,064**	**100%**

През 2020 година основният капитал на банката не е увеличаван.

През 2019 година основният капитал на банката бе увеличен от 75,000 хил. лева на 90,064 хил. лева чрез издаване на нови 15,064 поименни безналични акции с право на глас с номинална и емисионна стойност от 1,000 лева всяка една. Новите акции бяха записани от досегашния акционер Фортера АД срещу непарична вноска в капитала на банката, която представлява апорт на сграда.

Резерви

Резервите на банката са обобщено представени в таблицата по-долу:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Законови резерви (Фонд резервен)	44,324	36,427
Резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	2,624	1,666
Общо	**46,948**	**38,093**

Законови резерви (Фонд Резервен)

Законът за кредитните институции не предвижда специални правила относно формирането на *Законови резерви (Фонд Резервен)*. Банката формира този вид резерв по общия ред на Търговския закон, а именно: да заделя най-малко една десета от печалбата след данъци, средствата платени над номинална стойност при емитиране на капитал, сумата на допълнителните плащания направени срещу предоставени им предимства за придобитите акции, други източници предвидени в устава или по решение на общото събрание, докато средствата на фонда не достигнат до 1/10 от определения по устав капитал. Също така съгласно Закона за кредитните институции банките не могат да изплащат дивиденти преди да са акумулирали изисквания по закон или устав минимален размер на резервите им, или при условие, че с изплащането на дивидентите ще се наруши спазването на регулаторните съотношения за обща капиталова адекватност.

Банката може да използва средствата от *Законови резерви (Фонд Резервен)* за покриване на текущи загуби или за покриване на загуби от предходни периоди като не могат да бъдат

използвани за разпределяне на дивиденти без разрешение на БНБ.

Към 31.12.2020 г. *Законовите резерви* (*Фонд Резервен)* на банката са в размер на 44,324 х.лв. (31.12.2019 г.: 36,427 х. лв.) като минимално изискваната сума по Търговския закон е достигната.

Движението на *Законовите резерви (Фонд резервен)* е както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Салдо на 1 януари	**36,427**	**26,467**
Разпределение на печалбата	7,897	9,960
Салдо на 31 декември	**44,324**	**36,427**

Резервът от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от ефектите при последваща оценка на ценните книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. При отписване на дълговите ценни книжа, формираният резерв се рециклира през отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода). При отписване на капиталовите ценни книжа, формираният резерв не се рециклира през отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода).

Към 31.12.2020 г. резервът от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е в размер 2,624 х. лв. (31.12.2019 г.: 1,666 х.лв.).

Движението на *резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* е както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Салдо на 1 януари)	**1,666**	**202**
Печалби от преоценка до справедлива стойност възникнали през годината	863	1,436
Нетна промяна в обезценката за очаквани кредитни загуби на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	95	28
Салдо на 31 декември	**2,624**	**1,666**

Към 31 декември 2020 г. ***неразпределената печалба*** е в размер на 7,538 х.лв. (31.12.2019 г.: 7,927 х.лв.).

Движението на неразпределената печалба е както следва:

	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Салдо на 1 януари	**7,927**	**9,991**
Нетна печалба за годината	7,529	7,897
Разпределение на печалбата за резерви	(7,897)	(9,960)
Актюерски загуби от последващи оценки	(21)	(1)
Салдо на 31 декември	**7,538**	**7,927**

30.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За целите на отчета за паричните потоци, паричните средства и паричните еквиваленти включват следните салда с оригинален срок до 3 месеца:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Парични средства в каса (*Приложение № 12*)	20,492	21,184
Разплащателни сметки при Централната банка (*Приложение № 12*)	110,223	22,730
Минимален задължителен резерв (*Приложение № 12*)	81,944	75,672
Вземания от банки с оригинален матуритет до 90 дни (*Приложение № 13*)	20,382	116,734
Парични средства и парични еквиваленти посочени в отчета за паричните потоци	**233,041**	**236,320**

31.УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Финансови гаранции и акредитиви

Банката предоставя финансови гаранции и акредитиви, с цел гарантиране за изпълнението на ангажименти на свои клиенти пред трети страни. Тези споразумения имат фиксирани лимити и обикновено имат период на валидност до една година.

Сумите по сключени споразумения за поети ангажименти и условни задължения са представени в таблицата по-долу:

	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Условни задължения		
Банкови гаранции и акредитиви		
- в лева	16,948	15,274
- в чуждестранна валута	9,207	5,842
	26,155	**21,116**
Неотменяеми ангажименти		
Неусвоен размер на разрешени кредити		
- в лева	47,575	50,219
- в чуждестранна валута	22,332	18,258
	69,907	**68,477**
	96,062	**89,593**

Към 31.12.2020 г. и 31.12.2019г. сумата на очакваните кредитни загуби, свързана с предоставените гаранции, акредитиви и неотменяеми ангажименти е несъществена по размер и не е отчетена в настоящия финансов отчет.

Характер на инструментите и кредитен риск

Тези ангажименти с условен характер са носители на задбалансов кредитен риск, тъй като само таксите за ангажимент и провизиите за евентуални загуби се отразяват в отчета за финансовото състояние до момента на изтичане срока на поетия ангажимент или неговото изпълняване. Сумите, отразени в таблицата по-горе като гаранции, представляват максималната счетоводна загуба, която би била призната към датата на индивидуалните финансовите отчети, ако контрагентите не изпълнят изцяло договорните си задължения. Срокът на много от условните задължения ще бъде изтекъл без същите да бъдат частично или изцяло авансирани. Ето защо, сумите не представляват очаквани бъдещи парични потоци. Обезпеченията за издаване на банкови гаранции и акредитиви е 100% и представлява основно блокирани депозити в банката, ипотекирана недвижима собственост, банкови гаранции от други банки и записи на заповед.

При възникване условия за активиране на издадена гаранция банката преценява възможността за регресно вземане към контрагента и евентуално реализиране на предоставените обезпечения.

Съдебни производства

Към 31 декември 2020 г., респ. към 31 декември 2019 г., няма предявени съществени съдебни искове срещу Търговска банка Д АД, които биха могли да имат значителни последици за банката и/или за финансовото й състояние.

32.СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружества, които са свързани с Търговска Банка Д АД и вида на тяхната свързаност са както следва:

Свързани лица	***Вид на свързаност***
г-н Фуат Гювен	Основен акционер
Фортера АД	Акционер със значително влияние
Д Застрахователен Брокер ЕООД	Дъщерно дружество
Д Лизинг ЕАД	Дъщерно дружество
Д Имоти ЕООД	Дъщерно дружество
Емелда Текстил Санай Дъш Тиджарет Лимитед Ширкетирест АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Елкабел АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Аидатур АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Магазин Шипка Фуат Гювен-Турция	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Магазин Шипка Фуат Гювен ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Емелда ЕООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Трякия -97 ЕООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Стил-93 ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Елефорс ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Гама Инвест АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Кърджали – Табак АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Свиленград – Газ АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Шипка – Ойл ЕООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Братя Василеви ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Шипка – Фуат – Гювен - Варна ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Адвокатско дружество Борисов и Борисов	Ключов управленски персонал

Физическите лица, част от ключовия управленски персонал, са оповестени в *Приложение 1.2.*

(а) Открити разчети със свързани лица

Вид сметка	Вид на свързаност	31.12.2020 BGN '000	31.12.2019 BGN '000
Депозити, разплащателни и набирателни сметки	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	22,293	21,754
Депозити и разплащателни сметки	Акционер	45	2,399
Депозити и разплащателни сметки	Дъщерни дружества	4,600	6,415
Депозити и разплащателни сметки	Ключов управленски персонал	960	1,049
		27,898	31,617
Предоставени кредити	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	3,380	3,558
Предоставени кредити	Дъщерни дружества	8,749	6,717
Предоставени кредити	Ключов управленски персонал	403	620
Предоставени кредити	Акционер	-	-
		12,532	10,895
Записан, но невнесен капитал	Дъщерни дружества	-	600
Издадени гаранции и акредитиви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	656	863
		656	863

(б) Сделки със свързани лица

Вид приход/разход	Вид на свързаност	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Приходи от лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	124	132
Приходи от лихви	Дъщерни дружества	276	192
Приходи от лихви	Ключов управленски персонал	10	10
		410	334
Приходи от комисионни	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	30	39
Приходи от комисионни	Дъщерни дружества	2	19
Приходи от комисионни	Ключов управленски персонал	1	1
Приходи от комисионни	Акционер	-	1
		33	60
Други доходи от дейността	Дъщерни дружества	210	8
Разходи за лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	43	82
Разходи за лихви	Акционер	2	3
Разходи за лихви	Ключов управленски персонал	3	2
Разходи за лихви	Дъщерни дружества	6	3
		54	90

(в) Възнаграждения на ключов управленски персонал	2020 BGN '000	2019 BGN '000
Краткосрочни доходи на ключов управленски персонал	1,758	1,914

Съставът на ключовия персонал е оповестен в *Приложение № 1.*

33.ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Информация за оповестяване, съгласно изискванията на чл.70 ал.6 от ЗКИ.

Предоставените данни за Банката и дъщерните й дружества са към 31 декември 2020 г. и не включват консолидационни елиминации:

Наименование	Търговска банка Д АД	Д Лизинг ЕАД дъщерно дружество	Д Имоти ЕООД дъщерно дружество	Д Застрахователен Брокер ЕАД дъщерно дружество
Описание на дейността	Банкова дейност	Лизингова дейност	Операции с недвижими имоти	Застрахователно посредничество
Седалище	София	София	София	София
Оперативен доход	31,784	343	11	168
Брой служители	407	3	1	3
Печалба/(загуба) преди данъци	8,356	169	(50)	168
Начислен данък	(827)	(17)	(5)	(17)
Доходност на активите	0,65%	1,27%	(0,43%)	39.43%
Получени държавни субсидии	няма	Няма	няма	няма

34.СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

След края на отчетния период не са настъпили събития, които да имат ефект върху индивидуалните финансови отчети на банката към 31.12.2020 година.